

RAUTAVAARA

PARAS LUONNOSTAAN

TALOUSARVIO 2023 JA TALOUSSUUNNITELMA 2024–2025

Kunnanvaltuusto 12.12.2022 § xxx

Sisällys

1	Kunnanjohtajan katsaus vuodelle 2023.....	3
2	Talousarvion yleisperustelut.....	4
2.1	Kuntastrategia	4
2.2	Toimintaympäristö	6
2.2.1	Väestökehitys ja työllisyys	6
2.2.2	Talouden kehitysnäkymät	8
2.3	Kunnan toiminta	10
2.4	Kuntakonsernin toiminta.....	13
3	Käyttötalousosa.....	14
3.1	Hallintopalvelut.....	15
3.1.1	Kunnanhallitus.....	15
3.2	Elinvoimapalvelut	18
3.2.1	Tekninen toimi	18
3.2.2	Elinkeinopalvelut.....	24
3.3	Hyvinvointipalvelut	29
3.3.1	Sivistystoimi	29
3.4	Perusturvapalvelut.....	35
4	Tuloslaskelmaosa	35
5	Investointiosa	38
6	Rahoitusosa.....	43
7	Talousarvion sitovuus ja toimintavaltuudet	44

1 Kunnanjohtajan katsaus vuodelle 2023

Vuoden 2023 talousarvio on poikkeuksellinen verrattuna aikaisempiin vuosiin. Se on kunnan ensimmäinen talousarvio, joka tehdään 1.1.2023 tapahtuvan hyvinvointialueuudistuksen, eli mittavan sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksen jälkeen. Nykyisin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Pohjois-Savossa vastaavat kunnat ja sairaanhoitopiirit, mutta 1.1.2023 alkaen vastuu siirtyy Pohjois-Savon hyvinvointialueelle. Uudistus mullistaa Rautavaaran kunnan toiminnallisten vastuiden lisäksi myös rahoitusjärjestelmän, kun yli kolmannes kunnan verotuloista ja lähes yhdeksän kymmenesosaa valtionosuuksista siirretään Pohjois-Savon hyvinvointialueen rahoittamiseen. Näin ollen ensi vuoden talousarvio ja tulevien vuosien taloussuunnitelmat ovat merkittävästi erilaisia kuin vuoden 2022 talousarvio.

Lisäksi kunnan talousarvio ja taloussuunnitelma on laadittu pohjautuen kaksi vuotta sitten tehtyyn talouden tasapainotussuunnitelmaan, jolla tasapainotetaan kunnan taloutta vuosien 2021–2023 aikana noin 375 000 euroa per vuosi.

Suurien muutosten keskellä kunnan talousarvio on kuitenkin ensi vuoden osalta tasapainoinen. Ylijäämää arvioidaan kertyvän vuonna 2023 marginaalisen verran 26 331 euroa. Koko taloussuunnitelma vuosille 2023–2025 on kuitenkin alijäämäinen -519 616 euroa, joka on varsin maltillinen suhteessa kunnan talouden kokoon tai taseeseen kertyneeseen ylijäämään. Samalla suunnitelmavuosiin liittyy poikkeuksellisen paljon epävarmuutta myös taloussuunnittelun näkökulmasta. Merkillepantavaa on, että noin vuosi sitten (15.10.2021) julkaistun valtionvarainministeriön kuntatalousohjelman korjatussa painelaskelmakehikossa Rautavaaran kunnan vuoden 2023 ennakkolliseksi valtionosuudeksi arvioitiin vain 580 509 euroa, kun nyt ensi vuoden ennuste on 904 979 euroa, eli lähes kaksinkertainen. Pudotus vuoden 2022 ennakkollista valtionosuusennusteen 8 367 989 eurosta on joka tapauksessa valtava ja tulevien vuosien ennusteen epävarmuus suuri.

Tulevana vuonna kunta jatkaa palvelujensa modernisoimista kohti tulevaisuuden palvelutarvekysyntää. On tunnistettava kuntalaisten ajassa muuttuvat palvelutarpeet ja vastattava niihin, eikä palveluja tuoteta enää vain siksi, että niin on aina tehty. Palveluja muokataan kysyntää vastaavaksi ja palvelujen hinnoittelun ohjenuorana on kaikille tasapuolinen omakustannusperiaate. Hyvinvointialueiden aloittamisen ja sote-uudistuksen jälkeenkin kunnat vastaavat mm. elinkeinopalveluista, teknisestä toimesta, päivähoidosta, varhaiskasvatuksesta, opetuksesta, liikunnasta ja kulttuurista. Tiivistetysti kaikesta, mikä vahvistaa kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Muutos on otettu huomioon uudistetussa kuntastrategiassa.

Taloussuunnitelma on vaadittu vastaamaan uuden kuntastrategian mukaisia tavoitteita. Strategiamme mukaan Rautavaara on luonnollisen hyvän elämän edelläkävijä. Pyrimme siihen kehittämällä luontomatkailutarjontaamme ja yritysten toimintaedellytyksiä, satsaamalla viihtyisän elinympäristön kehittämiseen, yhdistysten toiminnan tukemiseen ja hyte-työhön. Myös työhyvinvointiin ja kestävään kuntatalouteen satsataan strategian mukaisesti. Sekä elinkeinopalvelujen että kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen resurssia kasvatetaan ensi vuonna. Työtä kunnan elinvoiman edistämiseksi tehdään töitä jatkuvan kehittämisen lisäksi muun muassa hankkeiden kautta. Satsaamalla yritysten ja elinkeinoelämän mahdollisuuksien parantamiseen, kunnan elinkeinorakenteen toivotaan monipuolistuvan ja vahvistuvan palvelualoilla sekä myös perinteisillä teollisilla aloilla.

Yksi ensi vuoden kohokohdista tulee olemaan toteutuessaan Suomen eduskunnan päätös Tiilikkajärven kansallispuiston laajenuksesta. Kansallispuiston ja luonnon tarjoamat mahdollisuudet korostuvat myös kuntalaisten hyvinvoinnissa ja elinkeinoelämän kehittämisessä, mm. luontomatkailun, elämispalvelujen ja ravitsemus- ja majoituspalvelujen saralla. Kansallispuiston laajenuksella olisi positiivinen vaikutus koko alueen taloudelle.

Kunnan päättämiin veroprosentteihin ei tehdä muutoksia, paitsi hyvinvointialueuudistuksen vuoksi kunnallisverosta siirtyy 12,64 %-yksikköä hyvinvointialueen rahoitukseen ja kunnan osuudeksi jää 9,36 %. Verotuloja arvioidaan kertyvän yhteensä noin 3 862 000 euroa, joka on yli 2,0 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 2022 talousarviossa. Valtionosuuksia arvioidaan ensi vuonna kertyvän vain 905 000 euroa, jossa on laskua kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna noin 7,5 miljoonaa euroa. Suuret muutokset vero- ja valtionosuustuloissa johtuvat hyvinvointialueuudistuksesta, eivätkä ne näin ollen ole vertailukelpoisia edellisiin vuosiin.

Ensi vuonna kunnan nettoinvestointitaso säilyy maltillisena noin 632 000 eurossa. Merkittävin yksittäinen investointi on jo aloitettu monitoimitalon yhdistetty aurinkosähkön talteenotto ja sadevesi- ja ilmanvaihtojärjestelmän peruskorjaus, joka saatetaan päätökseen vuonna 2023. Investointisuunnitelma tuleville vuosille 2023–2025 on kaiken kaikkiaan maltillinen, mikä pienentää tuloslaskelmaa rasittavia poistoja ja tulevien vuosien lainantarvetta. Investointien tulee olla vahvasti tulevaisuuden palvelutarpeisiin panostavia ja myös elinkeinoelämän tarpeita tukevia.

Kokonaislainamäärän vuoden 2022 tilinpäätöksessä ennakoidaan olevan 6,5 miljoonaa euroa, jossa on laskua noin 1,4 miljoonaa euroa vuodesta 2021. Tämänhetkisen arvion mukaan koko taloussuunnitelmakaudella ei otettaisi ollenkaan uutta lainaa. Ennusteen mukaan kunnan kokonaislainamäärä jatkaisi laskuaan ja olisi vuonna 2025 noin 4,5 miljoonaa euroa. Kunnan velkataakka on edelleen merkittävä, mutta nopeasti laskeva. Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen velat on hoidettava entistä pienemmällä tulopohjalla.

Tuleva vuosi tuo mukanaan ennätysellisen paljon uutta. Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen kunta pääsee keskittymään paremmin tuottamaan kuntalaisten tarvitsemia palveluja, jotka tukevat hyvinvointia Rautavaaralla. Paljon hyvää ja virkistäviä muutoksia on suunnitteilla vuodelle 2023. Tarkasti harkiten ja kieli keskellä suuta kuntamaailman karikoita vältellen uskallan odottaa meillä olevan edessämme hyvän ja onnistuneen vuoden 2023.

Henri Ruotsalainen
kunnanjohtaja

2 Talousarvion yleisperustelut

2.1 Kuntastrategia

Kuntastrategialla valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntaa johdetaan kuntastrategian mukaisesti, se tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa (Kuntal 37 ja 38 §). Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan (Kuntal 110 §).

Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon:

1. kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen,
2. palvelujen järjestäminen ja tuottaminen,
3. kunnan tehtäviä koskeissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet,
4. omistajapolitiikka,
5. henkilöstöpolitiikka,
6. kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet, ja
7. elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen.

Rautavaaran kunta aloitti syksyllä 2021 uuden kuntastrategian laatimisen uudelle valtuustokaudelle. Työ aloitettiin lokakuussa ja viimeinen työpaja pidettiin joulukuussa ennen vuoden loppua.

Kuntastrategia viimeisteltiin alkuvuonna 2022, jonka jälkeen strategia julkistettiin 14.3.2023. Sen jälkeen strategiaa on jalkautettu organisaatioon, työntekijöille, luottamushenkilöille ja kuntalaisille. Kuntastrategia on laadittu mahdollisimman vuorovaikutteisessa prosessissa valtuutettujen, kuntalaisten, yritysten ja yhdistysten kanssa hyödyntäen mm. sähköistä kuntalaiskyselyä, haastatteluja ja työpajoja.

Rautavaaran kuntastrategia nimettiin Paras luonnostaan -kuntastrategiaksi. Strategiassa luonto asetui keskeiseksi osaksi rautavaaralaisuutta. Rautavaaran kunnan tehtäväksi tunnistettiin luoda luonnollisen hyvää elämää - tuoda yhteen luonnon mahdollisuudet ja hyvän elämän edellytykset. Kuntamme ja sen kehittämisen johtavaksi päämääräksi eli visioksi muodostui tavoite, että Rautavaara on luonnollisen hyvän elämän edelläkävijä.

Kuntastrategia pyritään tekemään kaikille kuntalaisille, luottamushenkilöille ja työntekijöille mahdollisimman tutuksi niin, että jokainen voi siihen samaistua ja kokea tekevänsä kuntastrategian mukaista työtä. Siksi kuntastrategian tavoitteista on kuvattu video, jossa esiintyy kuntalaisia, yrittäjiä, kunnan työntekijöitä ja yhdistystoimijoita. Itse kukin kertoo videolla omin sanoin, kuinka tavoite näkyy hänen arjessaan. Video löytyy mm. osoitteesta https://youtu.be/6x_7gCAhPyA.

Hyväksytty kuntastrategia on pohjana koko valtuustokautta koskevia tavoitteita ja vuosittain talousarvioon otettavia toiminnallisia tavoitteita laadittaessa. Kuntastrategian, toiminta- ja taloussuunnitelman sekä talousarvion tavoitteiden tulee muodostaa yhtenäinen ja johdonmukainen kokonaisuus, joka tulee käsitellä kunnan palvelualueiden, erillisten taseyksiköiden ja tytäryhtiöiden kanssa. Kuntakonsernin strateginen johtaminen konkretisoituu kuntastrategiassa, toteuttamisohjelmissa sekä talousarviossa ja -suunnitelmassa määriteltäviin selkeisiin päämääriin, tavoitteisiin, toteutettaviin toimenpiteisiin sekä niiden seurantaan ja tuloksellisuuden arviointiin.

Kunnan toiminnalle asetettavien tavoitteiden tulee olla konkreettisia ja kuvata kunnan aikaansaannoskykyä ja positiivisia vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin sekä kunnan elinvoimaisuuteen. Tavoitteiksi strategiatyössä valittiin

1. LUONTOMATKAILUN KEHITTÄMINEN

Rautavaara on houkutteleva matkailukohde Tahkon, Bomban, Vuokatin ja Kolin rinnalla

2. PAKKAKUNNALLA KÄYVIEN VIIPYMÄN PIDENTÄMINEN

Rautavaaralla käyvien viipymä on pidentynyt ainakin yhdellä yöllä

3. VANHOJEN JA UUSIEN YRITYSTEN TOIMINTAEDELITYSTEN KEHITTÄMINEN

Tehdään elinkeinopolitiikkaa, joka lisää Rautavaaralla toimivien vanhojen ja uusien yritysten kannattavuutta ja kasvua

4. HYVINVOINTIA JA VIIHTYMISTÄ TUKEVAN ASUINYMPÄRISTÖN KEHITTÄMINEN JA MARKKINOINTI

Rautavaara on asuinympäristö, jossa työ ja vapaa-aika yhdistyvät luonnollisesti

5. YHDISTYSTOIMINNAN HYÖDYNTÄMINEN HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISESSÄ

Yhdistykset edistävät kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä yhdessä kunnan kanssa

6. KUNTA ON HYVÄ PAKKA TEHDÄ TÖITÄ

Työpaikoilla on ilmapiiri ja tekemisen tapa, jossa jokainen työntekijä kokee tulevansa kannustetuksi, kuulluksi ja arvostetuksi

7. KUNTATALOUS, JOKA KESTÄÄ MYÖS EKOLOGISEN JA SOSIAALISEN TARKASTELUN

Rautavaaralla on taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä kuntatalous, joka mahdollistaa palveluiden tuottamisen ja kehittämisen itsenäisenä kuntana myös hyvinvointialueuudistuksen jälkeen

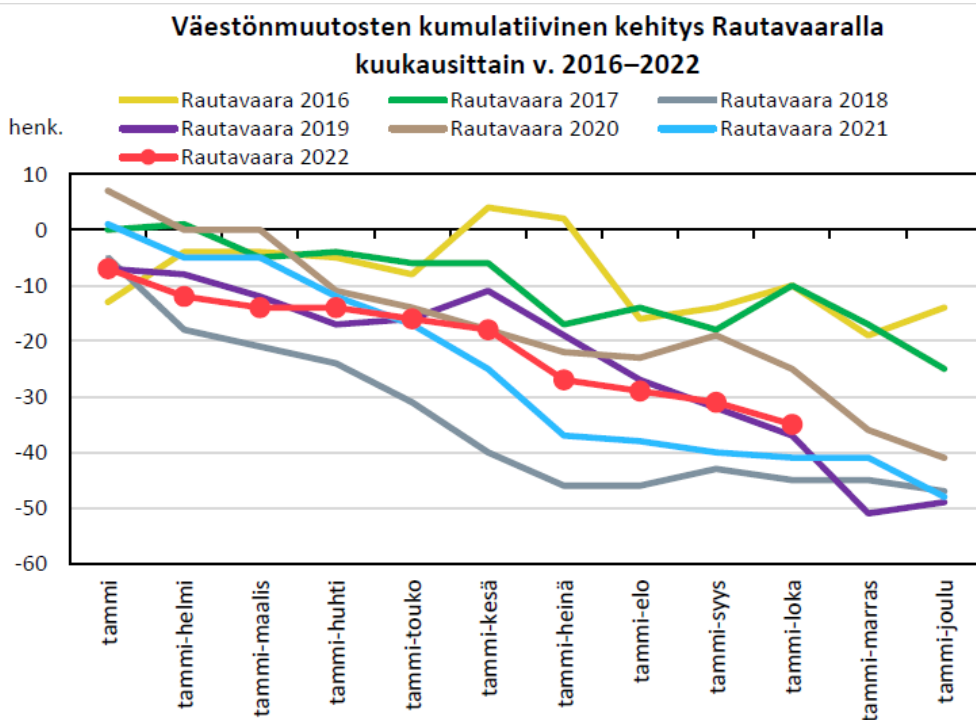
Tavoitteiden ja niiden saavuttamisen edellyttämien toimenpiteiden määrittelyn tulee olla vuorovaikutteinen prosessi ja siinä hyödynnetään luottamushenkilöiden, henkilöstön ja kuntalaisten asiantuntemusta ja ideoita. Asetettujen tavoitteiden tuloksellisuutta hallituksen sekä lautakuntien tulee seurata ja arvioida luotettavaan tietoon perustuen säännöllisesti ja tavoitteita voidaan myös muuttaa jos niiden ei enää koeta olevan sopivia Rautavaaralle.

2.2 Toimintaympäristö

2.2.1 Väestökehitys ja työllisyys

Viime vuodet Rautavaaran kunta on kohdannut toimintaympäristössään pienen ja syrjäisen kunnan tyypilliset haasteet, jotka liittyvät väestömäärän vähenemiseen ikääntymisen, alhaisen syntyvyyden ja muuttoliikkeen kautta. Rautavaaran erityispiirre on edellä mainittujen lisäksi myös korkea ikävakioitu sairastavuus. Huoltosuhteeltaan vinoutuneissa ja korkean työttömyysasteen kunnissa rahaa tuovan työssäkäyvän väestön osuus on pieni. Peruspalveluverkon ylläpitäminen tuottaa haasteita ja riskinä on, että kunnan käytettävissä olevat tulot eivät riitä kattamaan menoja. Osaltaan hyvinvointialueuudistuksen toivotaan tuovan helpotusta tähän.

Väestörakenne on monessa Suomen kunnassa kääntynyt pääläelleen, ja Rautavaara on yksi Suomen iäkkäimmistä kunnista. Vuoden 2022 alussa 65 vuotta täyttäneitä oli 40,2 % Pohjois-Savon keskiarvon ollessa 26,4 % ja koko maan keskiarvon ollessa 23,1 %. Tilastokeskuksen ennusteen (2021) mukaan vuoteen 2040 mennessä Rautavaaran kunnan väkiluku laskee edelleen ja on enää 1137. Väestön väheneminen rapauttaa kunnallisveropohjaa sekä laskee valtionosuuksia. Vuonna 2022 lokakuun loppuun mennessä väkiluku on laskenut -35 henkilöä johtuen pääosin kuolleisuuden (-36) enemmyydestä syntyvyyteen (2) nähden, eli luonnollinen väestönlisäys on ollut -34 henkilöä. Viime vuosina väkiluku on laskenut noin 40–50 henkilöä per vuosi.

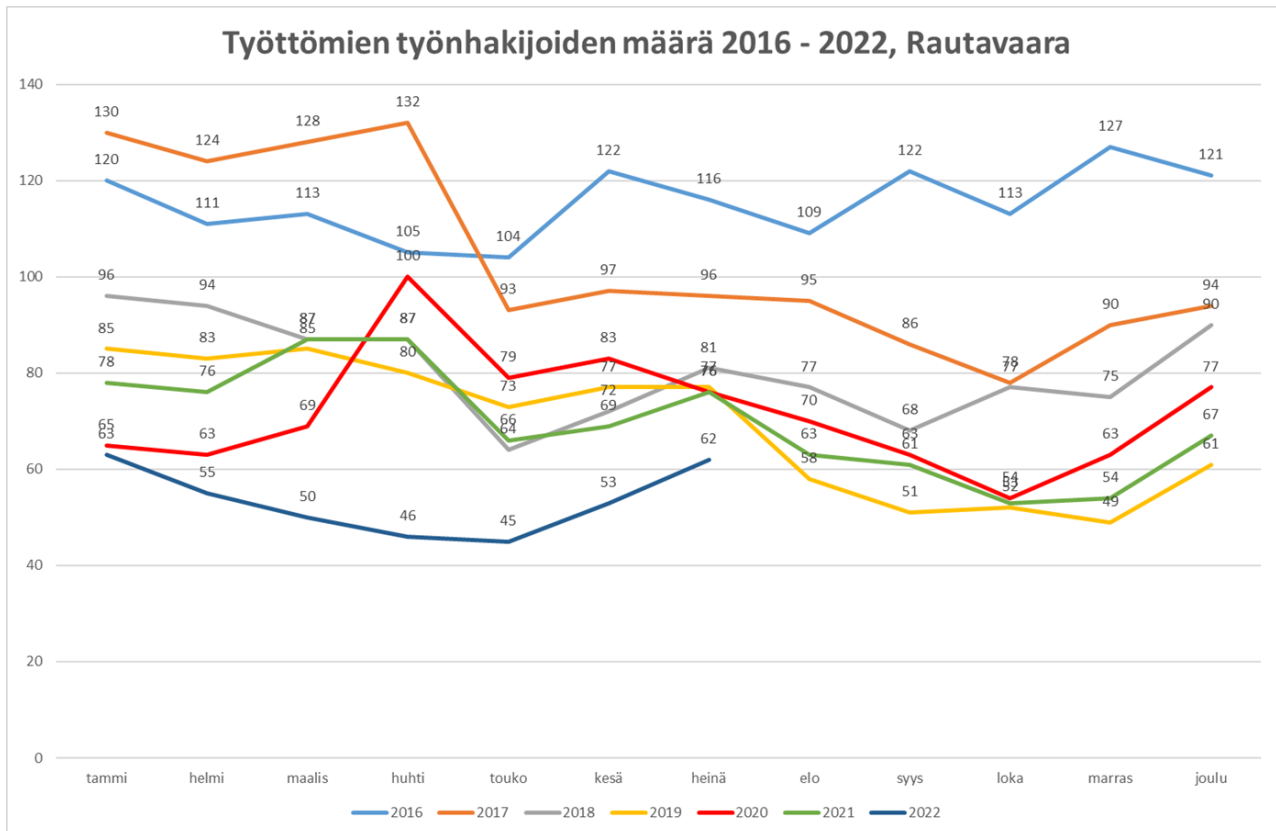
Kuva 1: Väestönmuutosten kumulatiivinen kehitys 2016–2022

Taulukko 1: Väestö 31.12.2021 ikäluokittain Pohjois-Savossa

Kunta	Väestö yhteensä	0–14-vuotiaat	15–64-vuotiaat	Yli 65-vuotiaat	0–14-vuotiaat % väestöstä	15–64-vuotiaat % väestöstä	Yli 65-vuotiaat % väestöstä
Kuopion seutukunta	142 836	21 496	89 905	31 435	15,0	62,9	22,0
Ylä-Savon seutukunta	51 595	7 228	28 499	15 868	14,0	55,2	30,8
Sisä-Savon seutukunta	13 344	1 558	6 981	4 805	11,7	52,3	36,0
Rautavaara	1 513	144	761	608	9,5	50,3	40,2
Koillis-Savon seutukunta	6 711	687	3 487	2 537	10,2	52,0	37,8
Varkauden seutukunta	33 877	4 179	18 739	10 959	12,3	55,3	32,3
Pohjois-Savo	248 363	35 148	147 611	65 604	14,2	59,4	26,4

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoima ikävakioidut sairastavuusindeksi 190,3 on Suomen korkein. Sairastavuusindeksistä julkaistaan sekä ikävakioidut että -vakioimaton versio. Ikävakioidut tulokset häivyttävät ikärakenteiden vaikutukset, joten tulokset soveltuvat alueiden väliseen vertailuun.

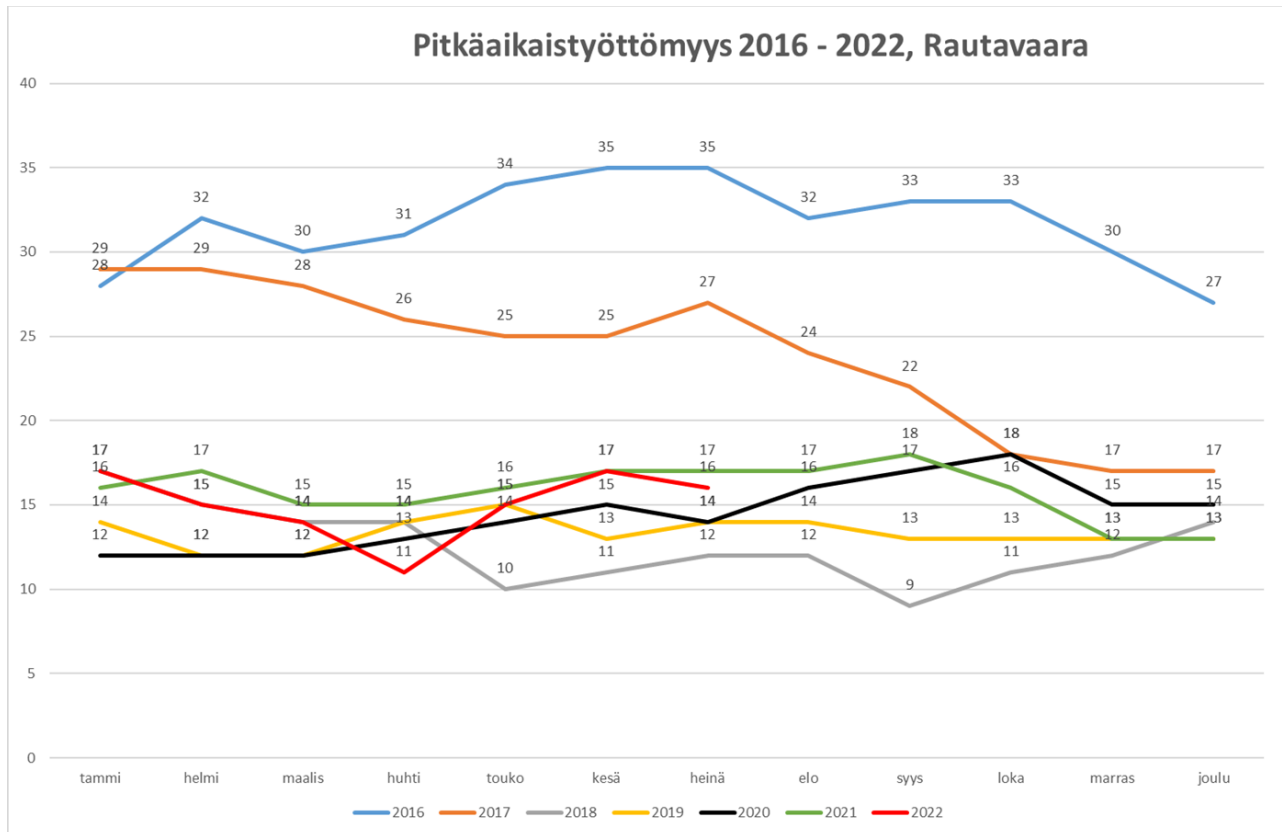
Kunnan työttömien työnhakijoiden määrä on kehittynyt viime vuosina selkeästi parempaan suuntaan. Viimeisimmän työllisyyskatsauksen mukaan (lokakuu 2022) Rautavaaran työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on 10,4 % kun keskiarvo Pohjois-Savossa on 8,9 %. Muutos vuodentakaiseen työttömien määrään on +0,3 %-yksikköä, kun vastaava muutos Pohjois-Savossa on -0,6 %-yksikköä. Lokakuussa 2022 työttömänä oli 56 henkilöä, jossa on kasvua 3 henkilöä edellisvuoden lukemiin. Koko maan työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on 8,8 %.

Kuva 2; Työttömien työnhakijoiden määrä 2016–7/2022

Rautavaaran työttömyysprosentti ei ole enää parina viime vuotena kehittynyt yhtä suotuisasti kuin Pohjois-Savossa keskimäärin, mutta siitä huolimatta Rautavaaran voidaan katsoa suoriutuneen työttömyyden hoidosta hyvin. Vaikka työttömien määrä on pysynyt viime vuodet varsin vakiona, on työllisten lukumäärä laskenut samanaikaisesti, mikä nostaa työttömien määrää suhteessa työllisiin (eli työttömyysprosenttia). Työllisten lukumäärä ennusteen mukaan laskee tulevaisuudessakin, mikä nostaa työttömyysprosenttia, vaikka työttömien määrä pysyisi samana. Rautavaaran kunnan

pitkäaikaistyöttömien määrä on pysytellyt pitkään matalalla tasolla 15 työttömän paikkeilla viimeiset vuodet, ja nuoria, alle 25 –vuotiaita työttömiä Rautavaaralla on vain yksittäistapauksia.

Kuva 3: Pitkäaikaistyöttömien määrä 2016–7/2022

2.2.2 Talouden kehitysnäkymät

Maailmantalouden näkymät ovat olleet viime vuosina myllerryksessä koronan, raaka-ainepulan, nopean inflaation, nousevien korkojen sekä Venäjän hyökkäyssodan vuoksi. Tulevien vuosien kasvuennusteita onkin laskettu viime kuukausina alaspäin.

Maailmantalouden kasvu jatkuu mutta edellisvuosia hitaammin. Kasvun arvioidaan yltävän kuluvana vuonna noin 3 prosenttiin. Tulevina vuosina maailmantalouden kasvu jatkuu noin 2–3 prosentissa. Riski heikommasta talouskehityksestä vaivaa kuitenkin kaikkia merkittäviä talousalueita ympäri maailmaa. Keskeisimmät riskit liittyvät uusiin ongelmiin energiamarkkinoilla, inflaation ja korkojen nousuun sekä geopolittisten jännitteiden kärjistymiseen Euroopassa. Rahapolitiikkaa on kiristetty kuluvana vuonna Yhdysvalloissa ja Euroopassa nopeasti, ja todennäköisesti koronnostoja jatketaan yhä.

Talouden kasvuennusteet vaihtelevat maanosittain hyvin paljon ja monesti eri syistä. Yhdysvaltojen ylikuumentunut talous on paininut nopeasti kohoavien hintojen, väistyneen finanssipoliittisen elvytyksen ja talouskasvun notkahtamisen kanssa, samaan aikaan kun maan työttömyysaste laski todella alhaiseen 3,5 prosenttiin. Aasiassa Kiina on ollut jo pitkään maailmankaupan veturi, mutta nyt sen ylle kasautuneet lukuisat väestökehitykseen, heikkoon tuottavuuteen, velkaantumiseen ja poliittiseen ohjaukseen liittyvät pitkän aikavälin haasteet ovat nostamassa päätään. Kuluvana vuonna talouskasvu on hidastunut muun muassa kiinteistösektorin ongelmien ja lukuisten kaupunkien koronasulkujen vuoksi.

Euroalueen tilanteeseen vaikuttaa voimakkaasti Venäjän hyökkäyssota. Vielä alkuvuonna euroalueen talous kasvoi reippaasti erityisesti Etelä-Euroopan isojen maiden koronaelpymisen tahdissa. Nyt positiivista kehitystä jarruttaa yhä voimakkaammin sota ja sen käynnistämät muutokset energiamarkkinoilla. Euroopan maat pyrkivät vähentämään energiariippuvuuttaan Venäjästä ja

suojautumaan energian saatavuusongelmia, hintojen nousua ja mahdollisia energiakatkoksia vastaan. Euroalueen kasvunäkymät heikentyivät loppukesällä tuntuvasti, mistä syystä kuluttajien ja yritysten luottamus on alamaissa. Talvesta odotetaan vaikeaa, ja ajoittain suhdannekehitys voi käydä taantumassa. BKT:n kasvun 2023–2024 odotetaan kuitenkin yltävän noin prosenttiin, ja työmarkkinat ovat pysytelleet vahvoina. Energian kallistuminen näkyy inflaation lisäksi kuluttajien ostovoiman supistumisena. USA:n ja euroalueen inflaatio on lähennellyt tänä vuonna 10 prosenttia. Ekonomistit arvioivat, että hintojen nousuvauhti lähentelee huippuaan ja taittuu talven aikana. Paluu noin kahden prosentin tavoiteinflaatioon vie kuitenkin vuosia.

Kaikesta huolimatta Suomen talouskehitys on jatkunut vuoden alkupuolella vahvana, vaikkakin Suomen talouskasvuun odotetaan väliaikaista notkahdusta. Tunnuslukuja on kannatellut palvelualojen vahva elpyminen koronakuopasta ja työllisyyden pysyminen ennätystasolla. Tuotannon suhdannekuvaajan kasvuvauhti hiipui kesällä selvästi. Kasvun hidastuminen on ollut erityisen voimakasta teollisuudessa ja jalostuksessa, joissa kustannusten nousu on ollut rajua. Suomessa inflaatio nousi syyskuussa yli 8 prosentin. Vastaavalla tällä tasolla on oltu Suomessa viimeksi 1980-luvulla. Hinnat ovat alkaneet nousta myös elintarvikkeissa, välituotteissa ja palveluissa. Nousu on näkynyt erityisesti kuluttajien luottamusindikaattorin romahduksena ja yritysten kustannusten voimakkaana nousuna.

Hyvin monet kesän jälkeen julkaistut suhdanne-ennusteet ovat pitäneet vuoden 2022 bruttokansantuotteen ennusteen ennallaan ja keskimäärin kuluvalle vuodelle ennustetaan noin kahden prosentin bkt-kasvua. Myös inflaatiohuipun ennustetaan toteutuvan loppuvuonna. Suhdanne-ennusteet olettavat kuitenkin, että vuoden sisäistä kehitystä tarkastellen kasvu tasaantuu loppuvuoden aikana tai kääntyy loppuvuonna jopa pieneen taantumaa. Hyvin monet kesän jälkeen päivitettyt bkt-ennusteet vuodelle 2023 alkavatkin nyt miinusmerkillä, mutta osa ennusteista asettuu nolnaan tai jopa pikkuisen plussalle. Kasvun vaimeneminen kohdistuu erityisesti kauppaan ja rakentamiseen. Myös työttömyys lisääntyy.

Talouskasvun heikennyksen ajatellaan kuitenkin olevan väliaikaista. Edettäessä kohti vuotta 2024 kovimman inflaation odotetaan väistävän ja kotimaisen kysynnän alkavan kohentua. Talouden kasvuennusteet ovat tulevana vuosina kuitenkin hyvin vaihtelevia muun muassa väestökehityksen ja hitaasti kasvavan tuottavuuden vuoksi. Lisäksi riski oletettua heikommasta talouskehityksestä vuoden 2023 aikana on hyvin suuri. Venäjän sodan vaikeutuminen tai laajeneminen, vakava energiakriisi Euroopassa ja inflaation jääminen odotettua korkeammalla myös vuonna 2023 loisivat uusia ongelmia niin meillä kuin muillakin talousalueilla.

Kuntatalouden kehitysnäkymät ovat sen sijaan historiallisen suuren mullistuksen edessä, kun sote- ja pelastustoimen tehtävien järjestämisvastuu siirtyy vuoden 2023 alussa hyvinvointialueille. Suuressa kuvassa uudistus puolittaa kuntatalouden, mikä merkitsee kuntatalouden ennusteissa juoksevien menojen ja tulojen rajua pienentymistä vuonna 2023. Kuntatalouden vuosikate tai tilikauden tulos pysyvät painelaskelmatyyppisessä tarkastelussa kuitenkin varsin muuttumattomana, ja valtiovarainministeriön laatima tuore kuntatalouden kehitysarvio luo kuntien talousnäkyistä varsin positiivisen kuvan. Ennusteisiin sisältyy aina epävarmuutta, ja tälläkin kertaa tulevien vuosien talousnäkyisiin sisältyy suuria riskejä. Kokonaiskuva kuntatalouden näkyistä pysyi syksyn kehitysarviossa kuitenkin varsin lähellä edellistä kevään ennustetta. Ennuste ei huomioi vielä vuoteen 2025 mitä todennäköisemmin ajoittuvaa TE-palvelu-uudistusta.

Myös alueellisesti Pohjois-Savossa koronapandemia ja sen jälkeen Ukrainan kriisi ovat luoneet paljon epävarmuutta talouteen. Alkuvuoden 2022 talouden tunnusluvut kuitenkin osoittavat vahvaa kasvua. Koronasta toipuminen on onnistunut tai se vielä jatkuu. Lisäksi helmikuun lopussa alkanut Ukrainan sota on luonut paljon epävarmuutta maailman talouteen ja Suomen elinkeinoelämään, mutta luvut viittaavat siihen, että Pohjois-Savossa on onnistuttu löytämään korvaavia markkinoita. Pohjois-Savon aluetalous kärsii vuonna 2023 samoista vaikeuksista kuin koko Suomi: haasteita on

energian hinnassa, kuluttajahinnoissa, nousseissa korkokustannuksissa, materiaalien saatavuudessa, yritysten investointihalukkuudessa ja työvoiman saatavuudessa.

Kaikkien toimialojen liikevaihto kasvoi Pohjois-Savossa tammi-kesäkuussa 14,2 % ja koko maassa 17,2 %. Voimakkain liikevaihdon kasvu Pohjois-Savossa oli metsä- ja puutuoteteollisuudessa (31,3 %). Liikevaihdon kehitys oli alkuvuonna 2022 vahvaa etenkin Sisä-Savossa (27,9 %), mikä jatkoi vuoden 2021 kasvua. Kasvun veturina toimii puuteollisuus. Kuopion ja Ylä-Savon seutu palasivat kasvu-uralle vuonna 2021 ja sama kehitys näyttää jatkuvan vuonna 2022. Varkaudessa liikevaihdon kasvu pysähtyi vasta vuonna 2021 mutta alkuvuonna 2022 kasvua oli jo 10,4 %. Koillis-Savo on pieni tilastoalue, jossa muutaman yrityksen kehitys heilauttaa lukuja ylös tai alas. Vuosi 2021 oli heikko, mutta alkuvuonna 2022 liikevaihdon kasvu oli jo 10,7 %.

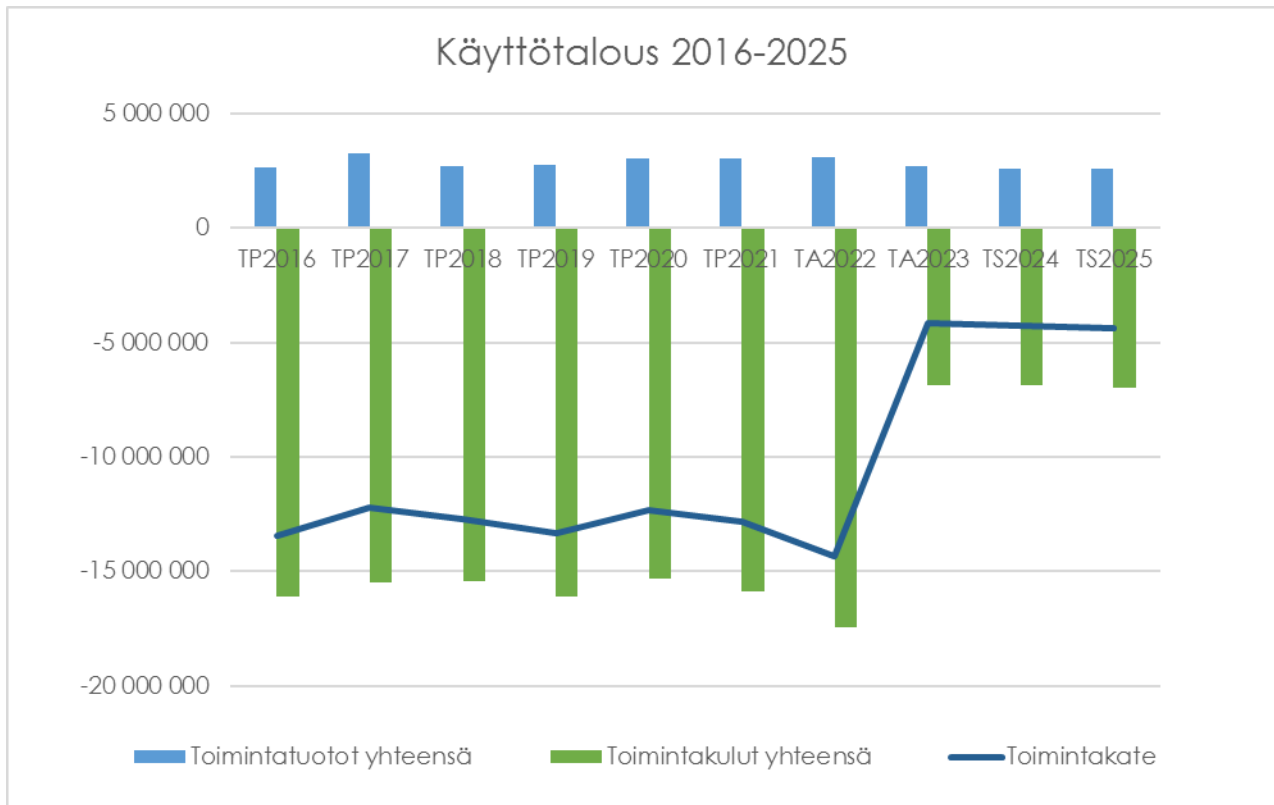
Pohjois-Savossa oli lokakuun lopussa 10 029 työtöntä työnhakijaa, mikä on 600 työtöntä vähemmän kuin vuosi sitten. Henkilökohtaisesti ilmoittautuneita lomautettuja oli lokakuun lopussa 498, mikä on 14 % vähemmän kuin viime vuonna. Ilman lomautettuja työttömien määrä on 9 500, eli 500 työtöntä vähemmän, kuin vuosi sitten. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta Pohjois-Savossa on 8,9 %, mikä on 0,6 prosenttiyksikköä viime vuotta alhaisempi. Koko maan työttömien osuus työvoimasta on 8,8 %. Seutukunnittain tarkasteltuna työttömyys aleni Sisä-Savoa lukuun ottamatta kaikilla muilla Pohjois-Savon seuduilla, eniten Ylä-Savossa (-9 %). Matalin työttömien osuus työvoimasta on Sisä-Savon seudulla (7,7 %) ja korkein puolestaan Koillis-Savossa (10,5 %). Rautavaaran työttömyysaste on 10,4 %. Haasteena alueen yrityksillä on löytää osaavaa työvoimaa.

2.3 Kunnan toiminta

Rautavaaran kunnan talousarvio vuodelle 2023 on valmisteltu perustuen vuonna 2020 hyväksytyyn talouden tasapainotussuunnitelmaan, jolla kunnan taloutta tasapainotetaan vuosien 2021–2023 aikana yhteensä noin 375 000 euroa. Vuosi 2023 on tasapainotussuunnitelman viimeinen vuosi, mutta suurimmat muutokset toimintaan tulevat kuitenkin hyvinvointialueuudistuksen vuoksi, kun yli kolmannes kunnan verotuloista ja lähes yhdeksän kymmenesosaa valtionosuuksista siirretään Pohjois-Savon hyvinvointialueen rahoittamiseen. Näin ollen ensi vuoden talousarvio ja tulevien vuosien taloussuunnitelmat ovat merkittävästi erilaisia kuin vuoden 2022 talousarvio.

Suurien muutosten keskellä kunnan talousarvio on kuitenkin tasapainoinen. Ylijäämää arvioidaan kertyvän vuonna 2023 26 331 euroa. Koko taloussuunnitelma vuosille 2023–2025 on kuitenkin alijäämäinen -519 616 euroa, joka on varsin maltillinen suhteessa kunnan talouden kokoon tai taseeseen kertyneeseen ylijäämään. Periaatteellisesti taloussuunnitelma, jonka osa tuloslaskelma on, ei ole kuntalain (410/2015) 110 § 3 momentin mukainen, koska se ei ole kolmen vuoden suunnitelmakaudella tasapainossa tai ylijäämäinen. Suunnitelmavuosiin liittyy kuitenkin poikkeuksellisen paljon epävarmuutta myös taloussuunnittelun näkökulmasta, joten arviota suunnitelmavuosista on syytä tarkentaa myöhemmin.

Hyvinvointialueuudistuksen vuoksi toimintakulut ovat laskeneet noin 60 prosenttia (10,5 miljoonaa euroa) vuoden 2022 talousarvioon verrattuna. Hyvinvointialueen vastuulle ovat siirtyneet muun muassa pelastustoimi, perusterveydenhuolto, erikoissairaanhoido ja sosiaalitoimen palvelut. Henkilöstökulut ovat laskeneet yli 54 prosenttia, koska henkilöstömäärä likimain puolittuu uudistuksen yhteydessä. Palkkasummaan on huomioitu myös kunta-alan uusi työehtosopimus ajalle 1.5.2022–30.4.2025. Sopimuskaudella työvoimakustannukset nousevat korkoa korolle laskien keskimäärin 8,79 prosenttia. Vuonna 2023 nousua on vähintään keskimäärin 3,05 prosenttia. Myös palvelujen ostot pienevät lähes 75 prosenttia, koska sekä pelastustoimi, perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoido olivat ostopalveluja kuntayhtymiltä tai vastuukunnalta.

Kuva 4: Toimintatuotot ja -kulut 2016–2025. Vuosien 2017 ja 2020 talouden tasapainotustoimet näkyvät toimintakatteen nousuna ja vuodesta 2023 eteenpäin toimintakate on oleellisesti pienempi johtuen hyvinvointialueiden toiminnan aloittamisesta

Toimintatuotot laskevat noin 11 prosenttia koska muun muassa hoivamaksut ja asukaspaikkojen vuokrat siirtyvät hyvinvointialueelle. Toisaalta hyvinvointialue maksaa vuokraa vuokraamistaan tiloista, joka tasapainottaa toimintatuottojen muutosta.

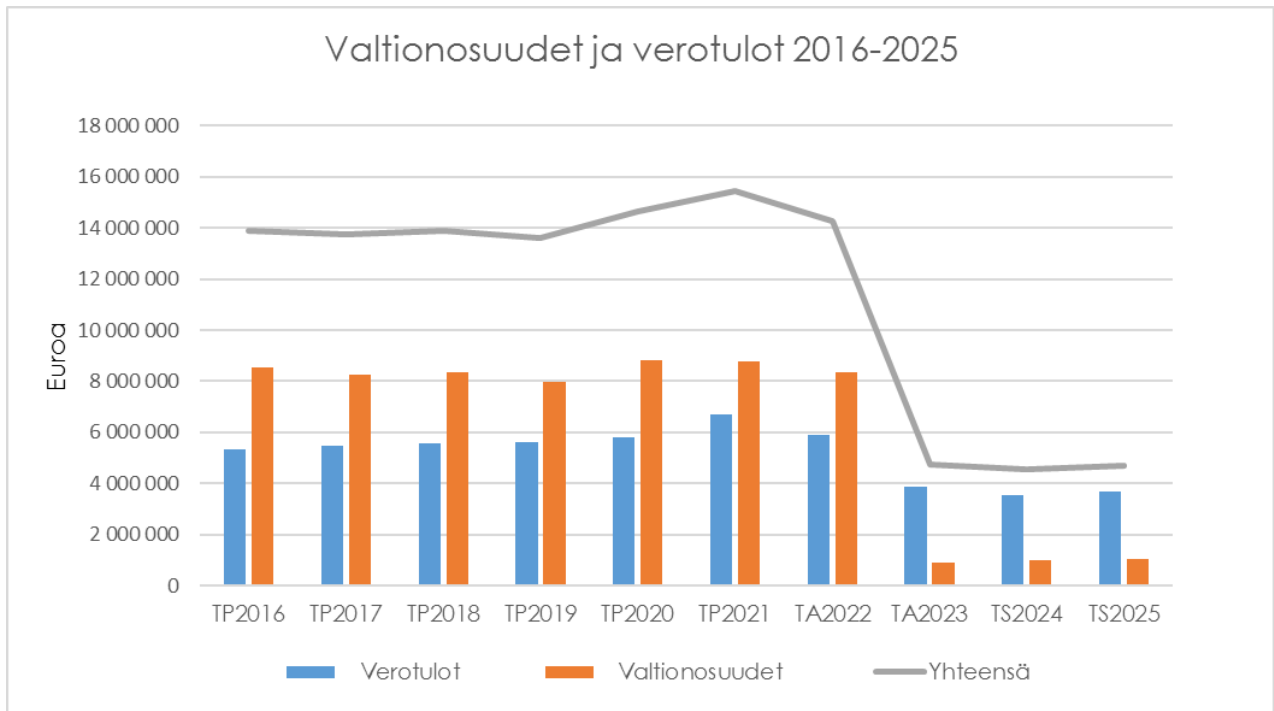
Verotuloja arvioidaan kertyvän yhteensä 3 862 000 euroa. Kunnan veroprosentit säilyvät vuoden 2022 tasolla, paitsi kunnallisveroon tuli lakisäätäinen 12,64 prosenttiyksikön siirto hyvinvointialueelle, jolloin veroprosentiksi jää 9,36 prosenttia. Kunnanvaltuusto päätti vuoden 2023

- tuloveroprosentiksi 9,36 %
- yleiseksi kiinteistöveroprosentiksi 1,23 %
- vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentiksi 0,65 %
- muiden asuinrakennusten kiinteistöveroprosentiksi 1,25 %
- rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentiksi 2,00 %, ja
- yleishyödyllinen yhteisön kiinteistöveroprosentiksi 0,00 %.

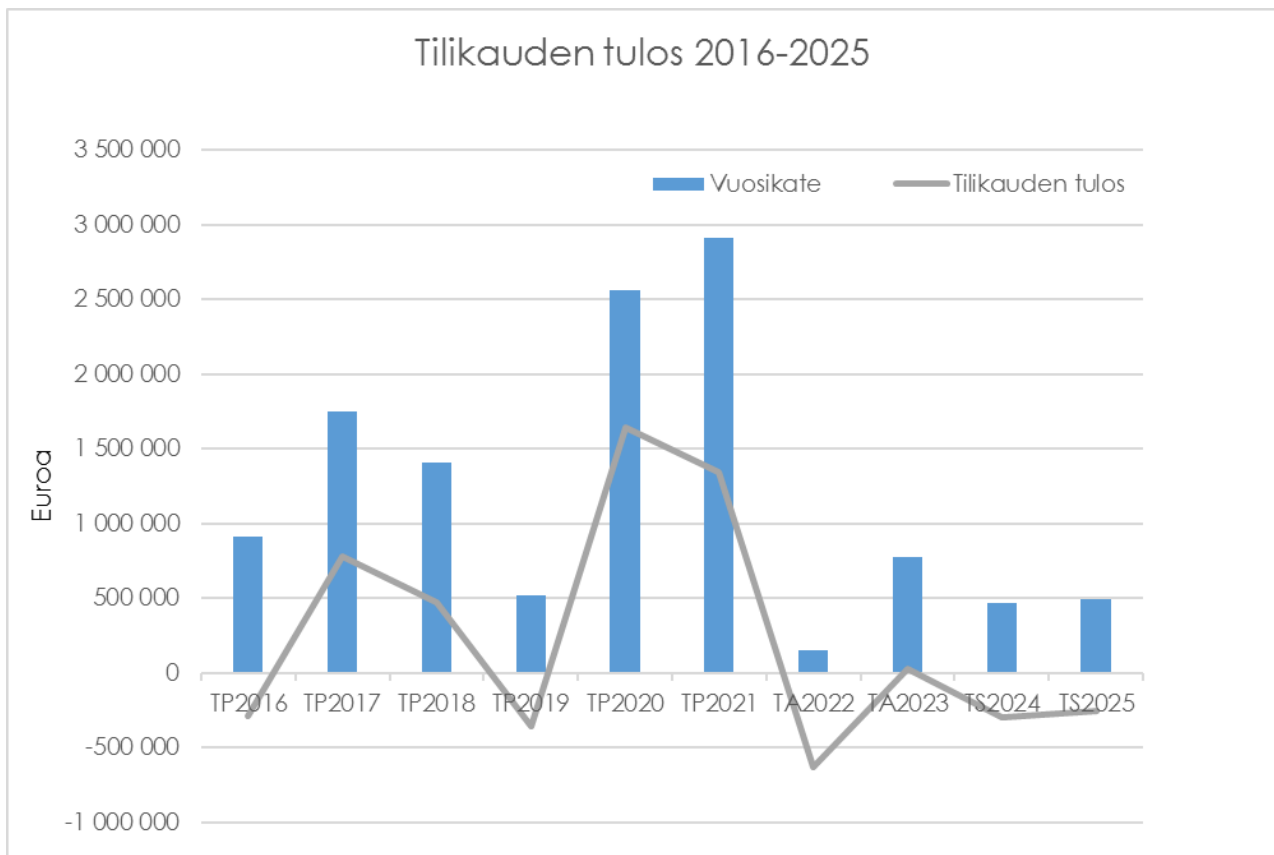
Valtionosuuksia arvioidaan kertyvän yhteensä 904 979 euroa. Valtionosuudet laskevat peräti 89 prosenttia, sillä vuonna 2022 valtionosuudeksi budjetoitiin 8 368 000 euroa. Valtionosuudet muodostavat vielä vuonna 2022 lähes puolet kunnan tulopohjasta, mutta nyt niiden merkitys pienenee huomasti.

Kunnan tulot jakautuvat vuonna 2023 seuraavasti: valtionosuudet 12,1 % (vuonna 2022 48,3 %), verotulot 51,6 % (34,0 %) ja toimintatuotot 36,4 % (17,7 %).

Kunnan vuosikate on 774 776 euroa. Vuonna 2023 vuosikate kattaa myös poistot, jolloin tilikauden tulos on talousarvion mukaan 26 331 euroa ylijäämäinen. Tilikauden ylijäämä siirretään taseeseen ja se kasvattaa yli-/alijäämää. Terveessä taloudessa tilikauden tuloksen tulisi riittää lainojen lyhennyksiin ja mielellään osittain tai kokonaan uusiin investointeihin, mutta talousarvion mukaan tähän ei päästä vaan lainojen lyhennykset ja investoinnit katetaan kassavaroilla.

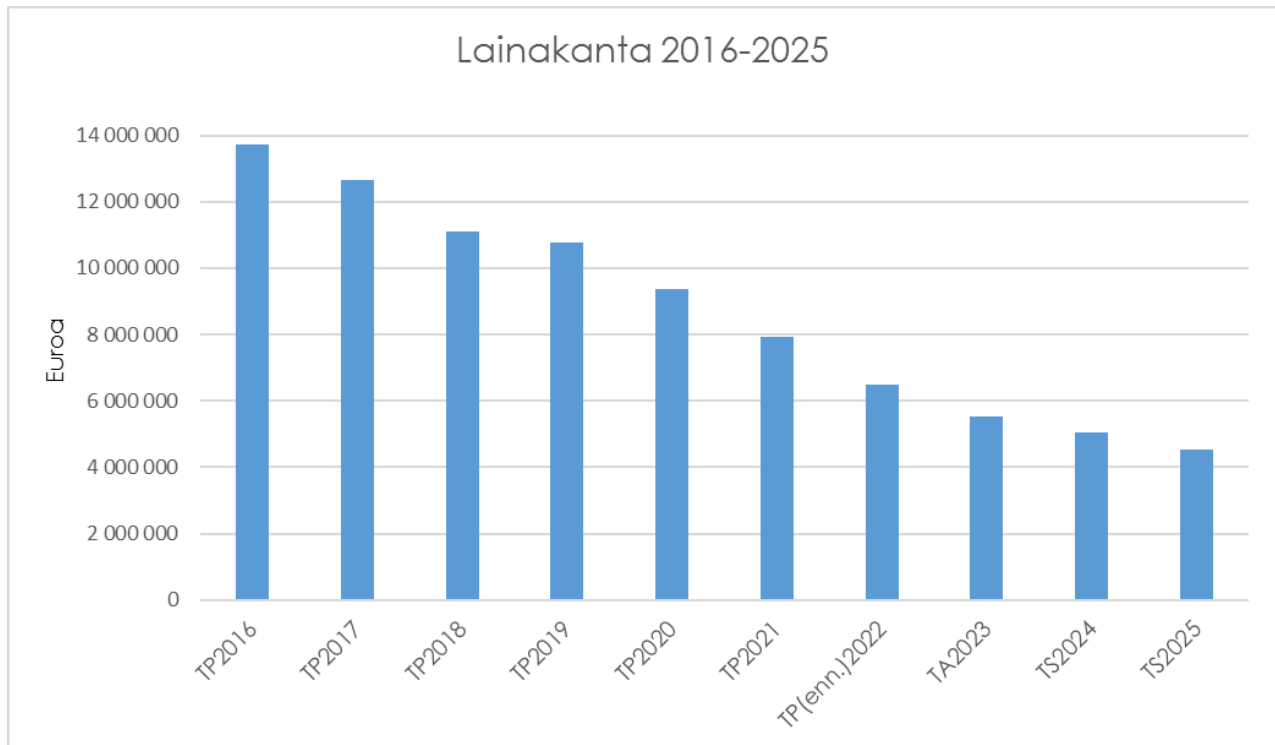
Kuva 5: Valtionosuudet ja verotulot 2016–2025. Tulot laskevat merkittävästi vuonna 2023 johtuen hyvinvointialueiden aloittamisesta

Kuva 6: Tilikauden tulos 2016–2025

Tilinpäätöksessä 2021 Rautavaaran kunnan kumulatiivinen ylijäämä taseessa on 8 574 072 euroa, ja tilikausi 2022 näyttää olevan toteutumassa ylijäämäisenä, toisin kuin talousarviossa ennakoitiin. Taloussuunnitelma vuosille 2023–2025 on alijäämäinen noin -520 000 euroa, joka on kuitenkin varsin maltillinen suhteessa kunnan talouden kokoon tai taseeseen kertyneeseen ylijäämään.

Vuonna 2023 ja koko suunnittelukaudella ei oteta ollenkaan pitkäaikaista talousarviolainaa. Rautavaaran kunnan kokonaislainamäärä laskee yli 940 000 euroa vuonna 2023 ollen vuoden lopuksi arviolta noin 5 539 000 euroa. Lainamäärän lasku hidastuu taloussuunnittelukaudella laskien kuitenkin noin 500 000 euroa per vuosi. Viimeisimmässä tilinpäätöksessä kunnan lainamäärä oli 5 233 euroa per asukas samaan aikaan kun Pohjois-Savon keskiarvo oli 3 522 euroa per asukas. Kunnalla on siis edelleen merkittävä velkataakka ja velkaantumisen lasku on välttämätöntä.

Kuva 7: Kokonaislainamäärä 2016–2025

Rautavaaran kunnalla on erillinen henkilöstö- ja koulutussuunnitelma (Henkilöstö ja koulutussuunnitelma sekä tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2021), jossa on tarkempia tietoja mm. henkilöstöstä, koulutuksesta ja eläköitymisestä. Henkilöstösuunnitelman toteumaa peilataan vuosittain henkilöstöraportissa. Rautavaaran kunnan ja tytäryhtiöiden suunniteltu henkilöstömäärä henkilötyövuosina on ollut noin 130–140 viime vuosina, ja toteuma hieman suurempi. Koska Rautavaaran kunnan henkilökunnasta noin puolet työskentelee perusturvapalveluissa ja perusturvapalvelujen tukipalveluissa, tulee kunnan henkilöstömäärä puolittumaan vuonna 2023 hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa.

Rautavaaran kunnan eläkepoistuma on ollut erittäin merkittävä, ja eläkepoistuma tulee olemaan merkittävä myös tulevina vuosina. Myös kunnan sairauspoissaolot ovat olleen useana vuotena keskimääräistä kunnallista työnantajaa korkeammat. Tulevien vuosien suuri eläkepoistuma ja osaavan henkilöstön rekrytointivaikeus on otettava huomioon henkilöstösuunnittelussa.

2.4 Kuntakonsernin toiminta

Yhteisö, jossa kunnalla on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta, on kunnan tytäryhteisö. Kunta tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin. Mitä kuntalaissa säädetään kunnan tytäryhteisöstä, sovelletaan myös kunnan määräysvaltaan kuuluvaan säätöön.

Kunnan toiminta käsittää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan lisäksi osallistumisen kuntien yhteistoimintaan (Kunnat ja kuntayhtymät voivat sopimuksen nojalla hoitaa tehtäviään yhdessä). Kuntien julkisoikeudellisen yhteistoiminnan muotoja ovat yhteinen toimielin, yhteinen virka, sopimus viranomaistehtävän hoitamisesta ja kuntayhtymä.

Omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus, ja kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus.

Konserniohjetta sovelletaan kunnan tytäryhteisöjen sekä soveltuvin osin osakkuusyhteisöjen omistajaohjaukseen. Valtuuston tulee päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista.

Konserniohjeessa annetaan tarpeelliset määräykset ainakin:

- 1) kuntakonsernin talouden ja investointien suunnittelusta ja ohjauksesta
- 2) konsernivalvonnan ja raportoinnin sekä riskienhallinnan järjestämisestä
- 3) tiedottamisesta ja kunnan luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaamisesta
- 4) velvollisuudesta hankkia kunnan kanta asiaan ennen päätöksentekoa
- 5) konsernin sisäisistä palveluista
- 6) kunnan tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpanosta ja nimittämisestä, ja
- 7) kunnan tytäryhteisöjen hyvästä hallinto- ja johtamistavasta.

Rautavaaran kuntakonserniin kuuluvat seuraavat tytäryhtiöt:

- Kiinteistö Oy Rautavaaran Virastotalo (kunnan omistusosuus 70,14 %), ja
- Rautavaaran Vuokratalot Oy (kunnan omistusosuus 100 %).

Kuntalain mukaan sellainen toiminta, jota kunta harjoittaa kilpailulla markkinoilla, tulee pääsääntöisesti yhtiöittää eli siirtää osakeyhtiön, osuuskunnan tai säätiön hoidettavaksi. Rautavaaran kunnalla on omistuksessaan vuokraustoiminnassa olevia kiinteistöjä, joiden vuokraustoiminta on tästä syystä siirretty Rautavaaran Vuokratalot Oy:lle.

Rautavaaran kunta on asettanut valtuustotason tavoitteet kaikille kunnan edustajille ja tytäryhtiöiden hallituksille:

- Konserniyhteisöjen on tuettava kuntastrategiaa ja kunnan talousarvion toteuttamista
- Tulostavoitteena tytäryhtiöillä on omakustannusperiaate:
  - yhtiöiden tulee tuotoillaan kattaa menonsa
  - mahdollisista poikkeamista tulee erikseen neuvotella kunnan kanssa
  - hinnoittelu vastaa yleistä kustannuskehitystä
- Yhtiöiden tulee toteuttaa välttämättömät peruskorjaukset ja vuosikorjaukset ja turvata siten omistamiensa kiinteistöjen kunto sekä haettava korjauksiin ulkopuolista rahoitusta
- Yhtiöiden tulee raportoida kunnalle hyväksytyjen konserniohjeiden mukaisesti
- Yhtiöiden tulee laatia tilinpäätöksensä siten, että kuntakonsernin tilinpäätökseen voidaan ottaa tytäryhtiöiden tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja tase, ja
- Yhtiöillä tulee olla riittävät ohjeistukset sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta.

Kunnalla on myös valmius antaa tytäryhtiöilleen konserniohjausta edellä mainituissa asioissa valtuustotason tavoitteisiin pääsemiseksi.

3 Käyttötalousosa

Käyttötalousosassa kuvataan tarkemmin palvelualueen tulosalueiden toiminta; selvitetään tarkemmin palvelutarpeisiin, tavoitteiden asettamiseen sekä niiden saavuttamiseen liittyviä seikkoja, haasteita ja epävarmuustekijöitä. Myös toiminnan muutoksista ja käynnissä olevista ja suunnitelluista

hankkeista kerrotaan käyttötalousosassa. Perusteluissa tehdään lisäksi selkoa toiminnan painopisteistä ja kehittämistarpeista sekä arvioidaan muun muassa henkilöressurssien, toimitilojen ja muiden tuotantotehtävien voimavarojen riittävyyttä. Määrärahat ja tuloarviot sidotaan tavoitteisiin. Valtuusto osoittaa toimielimelle määrärahan tai asettaa tuloarvion määrätyn tehtävän tai tehtävien hoitamiseksi siten, että tehtävälle asetetut tavoitteet voidaan toteuttaa.

3.1 Hallintopalvelut

Vastuhenkilö: hallintojohtaja

3.1.1 Kunnanhallitus

Toiminnan kuvaus ja keskeiset muutokset 2023

Hallintopalveluiden tehtävänä on ohjata, yhteen sovittaa ja tukea kuntakonsernin toimintaa. Hallintopalvelujen toimintaa johtaa ja toiminnasta vastaa hallintojohtaja. Hallintopalveluihin sisältyy yksi tulosalue, kunnanhallitus.

Hallintopalveluiden toiminnassa samoin kuin koko kuntakentässä tapahtuu suuria muutoksia vuonna 2023. Suurimpana muutoksena tulee olemaan palkanlaskennan ja maksatuksen uudistus. Kunnan oma palkanlaskija irtisanoutui työsuhteestaan loppuvuonna 2022. Palkanlaskennan pitäminen yhden henkilön osaamisen takana on ollut riski työnantajalle juuri poikkeustilanteiden ja yllättävien poissaolojen suhteen. Palkanlaskijan irtisanoutumisen vuoksi tehtiin nopeasti kartoituksia siitä, miten on järkevää ja turvallista hoitaa kunnan palkanlaskenta tilanteessa, jossa yli puolet kunnan palkkapsuseista siirtyy Hyvinvointialueelle. Talousarvion laadinnassa on lähdetty siitä olettamasta, että kunta siirtää palkanlaskennan kunnan ulkopuoliselle taholle. Palkanlaskennan siirtäminen siihen erikoistuneeseen tahoon vähentää kunnan riskejä poikkeusoloissa. Kustannusvaikutus palkanlaskennan ulkoistuksessa saattaa olla taloudellisesti positiivinen, sillä kuntaan jää niin vähän palkanauhoja, että ulkopuolisten tarjoukset ovat todennäköisesti halvempia kuin palkanlaskenta omin voimin. Yhteistyö palkanlaskennassa akuutissa tilanteessa on jo aloitettu Monetra Pohjois-Savo Oy:n kanssa. Tarvittavat ja lopulliset päätökset palkanlaskennan kohtalosta tehdään alkuvuonna 2023.

Hyvinvointialueuudistus vaikuttaa läpileikkaavasti moneen toimintoon kunnissa. Sote -toimintojen siirtyminen pois kunnan vastuulta tarkoittaa Rautavaaran kunnan osalta sitä, että 1.1.2023 yli puolet kunnan työntekijöistä siirtyy Pohjois-Savon hyvinvointialueen palkkalistoille. Lisäksi uudistus vaikuttaa läpileikkaavasti moneen kunnan toimintoon. Yksi näistä seikoista on kunnan ict. Monet ohjelmat ja lisenssit sekä laitehankinnat ovat olleet riippuvaisia käyttäjämääristä. Vuonna 2023 käyttäjämäärät kuntien ohjelmistoissa ja laitteilla vähenee, niin on odotettavissa säästöjä lisenssimaksuissa ja uusittavia tietokoneita ja puhelimia on jatkossa paljon vähemmän. Kuitenkin investointipuolelle on varauduttu isommalla ict -investoinnilla, sillä kunnanviraston LAN ja wlan -verkko on erittäin vanha ja huonossa kunnossa. Vuonna 2023 verkkojärjestelmiä uusitaan 15 000 euron perusparannusinvestoinnilla. Samoin vuonna 2023 uusitaan kunnanviraston tulostinympäristö uusilla leasing -koneilla.

Hallinnon vastuulla on vuoden 2023 alussa uudistaa kunnan hallintosäätöä. Hyvinvointialueiden käynnistäminen tekee kunnan perusturvalautakunnasta tarpeettoman ja muutenkin kaikki uudistuksesta johtuvat tehtävien muutokset pitää päivittää hallintosäätöön. Vuonna 2023 aloitetaan valmistautuminen TE-palveluiden siirtymiseen kunnille vuoden 2025 alusta. Vuonna 2023 otetaan Rautavaaran kunnan päätöksenteossa käyttöön vaikutusten ennakoarviointi eli EVA. Tätä on valmisteltu yhteistyössä Kuntaliiton ja Pohjois-Savon liiton kanssa. Myös pitkään valmisteltu työn vaativuuden arviointi eli TVA otetaan käyttöön kunnan työntekijöiden palkkauksen arvioinnissa vuonna 2023.

Vuonna 2023 järjestetään eduskuntavaalit, joidenka järjestämiseen on varattu rahaa 6100 euroa. Vaalien järjestämisvastuu on keskusvaalilautakunnalla, jonka sihteerinä toimii hallintojohtaja.

Henkilöstöhallinto

Henkilöstöhallinto on osa hallintopalveluita, jonka toiminnasta vastaa hallintojohtaja. Henkilöstösihteeri suunnittelee ja toteuttaa toimintaa henkilöstöhallinnossa. Henkilöstöön liittyvät asiat ratkaisee pääasiassa joko kunnanhallituksen alainen henkilöstöjaosto tai hallintojohtaja toimivaltuuksien mukaisesti. Henkilöstöjaosto vastaa muun muassa kunnan henkilöstöpolitiikasta, henkilöstöä koskevista suunnitelmista ja ohjeistuksista sekä kunnallisen virka- ja työehtosopimuslainsäädännön edellyttämästä valvonnasta. Hallintojohtaja toimii muun muassa Kunta- ja hyvinvointialueyöntantajien (KT) yhteyshenkilönä, henkilöstöasioiden viestijänä yhdessä henkilöstösihteerin kanssa, palkkaukseen liittyvien asioiden vastuuhenkilönä ja toimii henkilöstöjaoston esittelijänä.

Kunnassa toimii lakisääteisenä yhteistoimintaelimenä yhteistyökomitea, joka myös käsittelee henkilöstöön liittyviä asioita yhteistoiminnassa työnantajan kanssa.

Varsinaisen työsuojeluvaltuutetun siirtyessä hyvinvointialueen työntekijäksi, järjestetään uuden työsuojeluvaltuutetun valitsemiseksi täydennysvaali. Henkilön vaihtuessa on uuden työsuojeluvaltuutetun koulutukseen varattu määräraha. Koulutuspalveluihin on varattu määräraha myös henkilöstön hätäensiapukoulutukseen.

Henkilöstöä koskevien ohjeiden päivittämistä jatketaan. Henkilökohtaisen työsuorituksen arviointijärjestelmä laaditaan jatkona työn vaativuuden arviointijärjestelmälle ja henkilöstöopas laaditaan, johon kootaan henkilöstöä koskevat asiat yhteen asiakirjaan, ja tätä opasta hyödynnetään jatkossa työntekijöiden perehdyttämisessä.

Työterveyshuollon palveluista ja palvelujen mahdollisesta kilpailutuksesta tulee käydä keskustelua hyvinvointialueiden aloittamisen jälkeen, sillä palvelun tarve muuttuu suuresti henkilöstön määrän noin puolittuessa.

Henkilöstön työhyvinvointiin ja työkykyyn kiinnitetään edelleen tietoisesti enemmän huomiota. Työhyvinvointikysely Kevan kyselytyökalulla tehdään vuosittain, seuraavan kerran loppuvuonna 2023.

Taulukko 2: Kunnanhallitus yhteensä

	TA 2023 (€)	TA 2022 (€)	TP 2021 (€)	Muutos TA 2022 (€ ja %)	Muutos TP 2021 (€ ja %)	TS 2024 (€)	TS 2025 (€)
Toimintamenot	853 533	925 934	867 458	-72 401 -8 %	-13 925 -2 %	858 235	872 389
Toimintatulot	58 400	42 400	59 965	16 000 38 %	-1 565 -3 %	45 900	45 900
Netto	795 133	883 534	807 493	-88 401 -10 %	-12 360 -2 %	812 335	826 489

Taulukko 3: Kunnanhallitus euroa per asukas

	Toimintakulut netto:		Hallintopalvelut		
	TA 2023	TA 2022	TP 2021	TS 2024	TS 2025
Euroa per asukas	543	591	534	566	587
Asukasmäärä	1 465	1 496	1 513	1 435	1 408

Taulukko 4: Kunnanhallituksen sisäiset erät

	TA 2023 (€)	TA 2022 (€)	TP 2021 (€)	Muutos TA 2022 (€ ja %)	Muutos TP 2021 (€ ja %)	TS 2024 (€)	TS 2025 (€)
Sisäiset menot	211 279	181 904	177 077	29 375 16 %	34 202 19 %	211 279	211 279
Sisäiset tulot	234 963	240 578	235 085	-5 615 -2 %	-122 0 %	234 963	234 963
Netto	-23 684	-58 674	-58 008	34 990 -60 %	34 324 -59 %	-23 684	-23 684
Poistot	26 406 €	25 649 €	271 192 €	-	-	26 406 €	27 458 €

Hallintopalvelujen valtuustotason tavoitteet 2023

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari tai indikaattori
Luontomatkailun kehittäminen		
Neuvonta osallistuu aktiivisesti luontomatkailun markkinointiin	Neuvonnan markkinointimateriaali on ajantasainen Neuvonnan henkilöstöä koulutetaan Rautavaaran luontomatkailukohteista	Markkinointimateriaali on hyvin saatavilla ja ajantasaista kyllä/ei koulutusta on pidetty henkilöstölle kyllä/ei
Rautavaaran somenäkyvyyden lisääminen	Rautavaaran luontomatkailun ja kunnan yleinen somenäkyvyys on kustannustehokasta	tavoitettavuus/käytetty mainosbudjetti
Paikkakunnalla käyvien viiptymän pidentäminen		
Työntekijöiden tilapäismajoituksen kehittäminen	Tilapäismajoituksen markkinointi henkilöstölle Hinnoittelun suunnittelu kysynnän mukaan Tilapäismajoituksen asuntojen viihtyvyyden parantaminen	yöpymiset tilapäismajoituksessa per vuosi Hinnoittelu on tarkastettu kyllä/ei Remontointi ja kalustehankinnat euroa per vuosi
Vanhojen ja uusien yritysten toimintaedellytysten kehittäminen		
Kunnan paikallisten ostojen lisääminen	Kunnan ostodatan analysointi	tehty kyllä/ei
Hyvinvointia ja viihtymistä tukevan asuin ympäristön kehittäminen ja markkinointi		
Kunnallisdemokratian kehittäminen	Päätöksenteon sujuvuus Ihmisten osallisuuden lisääminen Ennakkovaikutusten arvioinnin käyttöönotto	aloitteiden käsittelyaika päätöksenteossa: jättöajasta loppuun käsitellyksi ehdokkaiden määrä vaaleissa. Valtuusto ja lautakunta-aloitteiden määrä tehty kyllä/ei
Yhdistystoiminnan hyödyntäminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi		
Kunnan yhdistysavustusten kehittäminen	Yhdistysten yhteisöavustuksella tekemän Hyte-työn kartoittaminen Kunnan ja yhteisöjen tekemän yhteistyön lisääminen	Analyysi tehty kyllä/ei Yhteistyön määrä eri tapahtumissa

Kunta on hyvä paikka tehdä töitä		
Sairauspoissaolojen määrän alentaminen	Työnmuokkauksella ja korvaavalla työllä säästetyt sairauslomapäivät	Lukumäärä Populuksesta
	Keva:n hankkeen onnistunut juoksutus	Hankkeen loppuarvostelu
Esihenkilöiden hallinnollisen osaamisen kehittäminen	Esihenkilöiden hallinnollisen osaamisen koulutukset	Koulutuksiin osallistuneet henkilöt kpl.
	Esimiestyön kehittäminen ja johtamisen tukeminen	Pidetyt esihenkilötapaamiset
	Yhteistyön kehittäminen valtakunnallisten organisaatioiden kanssa	KT:n ja Keva:n esihenkilötapaamisiin osallistuminen
Kuntatalous, joka kestää myös ekologisen ja sosiaalisen tarkastelun		
Laadukkailla kilpailutuksilla kustannussäästöjä	Kilpailutusosaamisen parantaminen	Osallistuminen kilpailutuskoulutuksiin
	Kunnan sopimushallinnan kehittäminen	Dynasty 10:n hyödyntäminen kunnan sopimushallinnassa kpl/vuosi

3.2 Elinvoimapaalvelut

Vastuhenkilö: elinvoimajohtaja

3.2.1 Tekninen toimi

Toiminnan kuvaus ja keskeiset muutokset 2023

Tekninen toimi on osa Rautavaaran kunnan elinvoimalautakuntaa. Elinvoimalautakunnan esittelijänä toimii elinvoimajohtaja. Elinvoimalautakunnan esittelijä on myös teknisen toimen tulosalueen tilivelvollinen viranhaltija.

Elinvoimajohtaja irtisanoutui syyskuussa virastaan niin, että virkasuhteen viimeinen päivä on 1.12.2022. Elinvoimajohtajan virka oli haettavissa 4.10-30.10.2022 välisenä aikana. Hakijoiden määrä ja heidän osaamisprofiilinsa ei ollut kuitenkaan odotetun kaltainen, joten elinvoimajohtajan valintatyöryhmä ehdotti, että elinvoimajohtajan virka jätetään täyttämättä ja aloitetaan valmistelu elinvoimajohtajan viran muuttamisesta teknisen johtajan viraksi. Tällöin elinvoimajohtajan virkaan kuuluneet kunnan elinkeinopalveluihin liittyvät työtehtävät eriytetään toiseen virkaan tai toimeen. Muutoksen myötä uuden viran osaamisprofiili selkiytyy ja on odotettavissa, että selkeämmin määriteltyyn teknisen johtajan virkaan on helpompaa saada enemmän päteviä hakijoita. Hallintopalvelut on aloittanut prosessin, jossa elinvoimajohtajan virka muutetaan teknisen johtajan viraksi ja elinvoimajohtajan virkaan kuuluneet kunnan elinkeinopalveluihin liittyvät työtehtävät eriytetään virasta. Uudistus valmistellaan siten, että uusi organisaatiomalli ja virkanimikkeet ja vaadittava hallintosäätömuutos on käytössä alkuvuonna 2023. Muutoksessa myös lautakunnan nimi voi muuttua tekniseksi lautakunnaksi.

Teknisen toimen tehtävänä on tuottaa asumisen, kiinteistöjen ylläpidon, kunnallistekniikan ja ympäristönkäytön peruspalveluita. Teknisen toimen talousarvio vuodelle 2023 on nettona 895 197

euroa (vertailu 2022: 1 695 134 euroa). Bruttomenot ovat 2 768 723 euroa ja toimintatuottoja on arvioitu tulevan noin 1 873 526 euroa.

Suunniteltu teknisen toimen talousarvioraami vuodelle 2023 on 1 000 000 euroa (netto). Talousarvioraamin alitukseen vaikuttivat keskuskeittiön vuokraus Servicalle hyvinvointialueen ruokatuotantoon (vuokratulo 25 800 euroa) ja arvioitua parempi vuokrataso hyvinvointialueen vuokrakohteissa. Lisäksi ruokapalvelun ostopalvelun hankinta on siirretty teknisen toimen alta sivistystoimen puolelle. Tästä syntyy teknisen toimelle kustannussäästöä noin 230 000 euroa. Järjestely toteutetaan niin, että ruokapalvelun järjestelyvastuu ja sopimuksen yhteyshenkilönä oleminen säilyy edelleen teknisellä toimella.

Aiempiin vuosiin verrattuna teknisen toimen menoja lisäävät aiemmin perusturvan palvelualueella ollut eläinlääkintähuolto (40 993 euroa sis. tilavuokra) sekä terveystoiminta (41 000 euroa), jotka siirtyvät hyvinvointialueuudistuksen vuoksi teknisen toimen alle.

Suunnitelmissa on purkaa vanha alakoulu syyskaudella 2023. Tähän käytetään vuoden 2021 tuloksesta tehtyä noin 300 000 euron varausta, joten purkuun ei budjetoida varoja vuodelle 2023.

Hyvinvointialueelle vuokrataan asumispalveluyksiköt (Poutapilvi, Niittyvilla, Päivänsini, Hopeapaju), terveyskeskus, päiväkeskus, rautaharjussa sijaitseva touhutupa, virastotalon alakerrasta entisen perusturvapalvelun hallinnon tilat sekä pelastusasema. Hyvinvointialueelle vuokrattujen tilojen vuokratuotto on vuosittain noin 1 003 500 euroa, mikä yhdessä pelastustoimen maksun poisjäännin kanssa selittää teknisen toimen talousarvion nettosumman merkittävän supistumisen vuoteen 2022 verrattuna.

Hyvinvointialueuudistus aiheuttaa muutoksia myös siivous- ja ruokapalveluissa. Hyvinvointialue vastaa vuokrakohteidensa siivouksesta. Siirtyvä henkilöstö on voimaanpanolaissa määritetyn 50 % työpanoksen mukaisesti siivouspalveluissa 2,5 henkilötyövuotta (htv) ja ruokapalveluista 4,5 htv. Siivouspalveluissa vastuualueet kuntaan jääville työntekijöille on jo alustavasti määritelty. Ruokapalvelun kuntaan jäävät työntekijät siirtyvät suoraan Servicalle kunnan ja Servican välisen palvelusopimuksen mukaisesti (kts. ruokapalvelut).

Metsänhoidosta ja -myynnistä aiheutuvat kustannukset on muodostettu talousarvioon Rautavaaran Mhy:n avustuksella voimassa olevan metsänhoitosopimuksen mukaisesti. Menoihin on budjetoitu metsäsuunnitelman uusiminen, sillä nykyisen voimassaolo päättyy. Tuloja on 120 000 euroa ja menoja 54 000 euroa (josta metsäsuunnitelman uusiminen on 15 000 euroa), joten katetta jää 66 000 euroa.

Taulukko 5: Tekninen toimi yhteensä

	TA 2023 (€)	TA 2022 (€)	TP 2021 (€)	Muutos TA 2022 (€ ja %)		Muutos TP 2021 (€ ja %)		TS 2024 (€)	TS 2025 (€)
Toimintamenot	2 549 723	2 896 171	3 148 536	-346 448	-12 %	-598 813	-19 %	2 575 987	2 603 102
Toimintatulot	1 873 526	1 201 037	1 196 798	672 489	56 %	676 728	57 %	1 873 526	1 873 526
Netto	676 197	1 695 134	1 951 738	-1 018 937	-60 %	-1 275 541	-65 %	702 461	729 576

Taulukko 6: Tekninen toimi euroa per asukas

	Toimintakulut netto:		Tekninen toimi		
	TA 2023	TA 2022	TP 2021	TS 2024	TS 2025
Euroa per asukas	462	1 133	1 290	490	511
Asukasmäärä	1 465	1 496	1 513	1435	1408

Taulukko 7: Teknisen toimen sisäiset erät

	TA 2023 (€)	TA 2022 (€)	TP 2021 (€)	Muutos TA 2022 (€ ja %)		Muutos TP 2021 (€ ja %)		TS 2024 (€)	TS 2025 (€)
Sisäiset menot	398 666	604 309	595 028	-205 643	-34 %	-196 362	-33 %	398 666	398 666
Sisäiset tulot	971 908	2 225 022	2 315 446	-1 253 114	-56 %	-1 343 538	-58 %	971 908	971 908
Netto	-573 242	-1 620 713	-1 720 418	1 047 471	-65 %	1 147 176	-67 %	-573 242	-573 242
Poistot	707 751 €	739 681 €	1 277 947 €	-	-	-	-	715 708 €	708 198 €

Siivouspalvelut

Vastuhenkilö: siivouspalvelupäällikkö

Siivouspalveluiden tavoitteena on tuottaa ylläpito- ja perussiivouspalveluja kunnan eri kiinteistöihin sekä osaan hyvinvointialueen toimitiloihin niin, että tilat ovat puhtaat, viihtyisät, terveelliset ja hygieeniset käyttää sekä palvelut tuotetaan taloudellisesti laadukkaasti huomioiden kohteiden erityispiirteet.

Hyvinvointialueiden aloittamisen myötä hyvinvointialueelle vuokrattavien kohteiden siivous siirtyy hyvinvointialueen vastuulle. Hyvinvointialueen kautta edelleen Servicalle siirtyy henkilöstöä 2,5 htv. Muutoksen myötä siivouspalveluiden tarvittava henkilöstö vahvuus on yhteensä 4 htv ja esihenkilö. Jatkossa siivouspalvelut myyvät siivouspalvelua, sillä hyvinvointialueen kanssa on sovittu hyvinvointialueelle kuuluvien seuraavien kohteiden siivouksesta: touhutupa, palolaitos ja sosiaalitoimen tilat.

Henkilöstön lisääminen 0,5 htv työpanoksella on perusteltua, jotta pystytään turvaamaan palvelujen tuottaminen kunnan siivouspalveluissa. Lisäksi osa lisäystä työpanoksesta kohdistuu siivouspalvelun myyntiin.

Siivouspalveluiden tuotot kasvavat arviolta 16 200 euroa, henkilöstökulut laskevat noin 33 500 euroa ja muut kulut noin 7000 euroa. Kalustorahaa varataan 3000 euroa erityisimurin hankintaan. Kustannusten laskuun vaikuttaa eniten hyvinvointialueuudistus.

Ruokapalvelut

Vastuhenkilö: elinvoimajohtaja

Ruokapalvelujen tavoitteena on ravitsemussuositusten mukaisten ruokapalvelujen tuottaminen mahdollisimman taloudellisesti ja tehokkaasti, pyrkien käyttämään myös lähialueen tuottajien tuotteita silloin, kun se on hankintojen toteuttamisessa mahdollista.

Hyvinvointialue vastaa jatkossa oman toimintansa ruokapalvelun järjestämisestä, mikä tarkoittaa, että ruokapalveluhenkilöstöstä 4,5 htv siirtyy hyvinvointialueen kautta Servicalle.

Sivistystoimen ruokien järjestämisestä Rautavaaran kunta on vuonna 2022 sopinut Servican kanssa palvelusopimuksella. Tämän järjestelyn mahdollistamiseksi kunta osti Servican osakkeita ja siirtyi omistajaksi, joka mahdollistaa palvelun hankkimisen in-house menettelyllä.

Palvelusopimus perustuu toteutuneisiin kustannuksiin, joiden päälle lisätään Servican 2 % tuottovaatimus. Sopimus koostuu verkostomaksusta 119 000 per vuosi sekä ateriahinnoista erillisen hinnaston mukaisesti. Vuodelle 2023 on budjetoitu ateriamaksuja 100 000 eurolla.

Vuoden 2023 aikana palvelusopimuksen hintaa tarkastellaan kahteen otteeseen, jotta sopimus on tasapuolinen molemmille osapuolille. Ensimmäinen tarkastusajanjakso tehdään tammikuun – maaliskuun kustannuksista, jolloin uusi hinta astuu voimaan 1.5.2023 alkaen. Jälkimmäinen tarkastusjakso tehdään huhtikuun – kesäkuun välillä, jolloin uusi hinta astuu voimaan 1.8 alkaen.

Rautavaaran kunnalle ei jää omaa ruokapalveluhenkilöstöä. Jatkossa Servica toteuttaa kaikki kunnan ruokapalvelut.

Lupa- ja viranomaispalvelut

Vastuuhenkilö: rakennustarkastaja

Kunnan rakennusvalvontaviranomaiset huolehtivat rakentamista koskevien lupien käsittelystä ja rakennustyön aikaisesta valvonnasta. Lisäksi he huolehtivat rakennetun ympäristön valvonnasta.

Rakennustarkastajan virkaan on yhdistetty työnjohtajan toimi ja rakennustarkastajan työajasta 30 % on rakennustarkastajan tehtäviä ja 70 % työnjohtotehtäviä. Rakennusvalvonnassa työskentelee myös toimistosihteerin, jonka työajasta kuuluu 2 % rakennusvalvonnan tehtäviin.

Rakennusvalvonnan lupamäärä on pudonnut, joten lupamäärän oletetaan jäävän normaalia pienemmäksi myös 2023. Syitä pudonneeseen lupamäärään lienee rakennustarvikkeiden kohonnut hintataso sekä koronapandemia. Lupamäärän vuoksi myös lupamaksut jäivät matalammalle tasolle. Rakennusvalvonnan taksat päivitettiin 2020.

Maankäyttö- ja rakennuslain uudistaminen ei vaikuttane merkittävästi vuodelle 2023. Valtioneuvosto hyväksyi 15.9.2022 esitykset rakentamislainsäädännön, maankäyttö- ja rakennuslain muutokseksi sekä laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä. Lakien on tarkoitus astua voimaan 1.1.2024.

Ympäristötarkastajan tehtävät hankitaan vuonna 2022 edellisten vuosien tapaan Kuopion kaupungilta. Ympäristötarkastaja työskentelee Rautavaaran kunnan palveluksessa tarpeen mukaan keskimäärin yhden päivän viikossa, mutta kunnalla ei ole yhtä nimettyä ympäristötarkastajaa.

Vesi- ja viemärlaitos

Vastuuhenkilö: elinvoimajohtaja

Vesi- ja viemärlaitoksen tehtävä on turvata toimialueensa kiinteistöille tehokas ja toiminnallisesti varma veden jakelu ja jäteveden poisto. Lisäksi vesilaitos toimittaa vettä yhdelle vesiosuuskunnalle.

Vesi- ja viemärlaitoksesta on muodostettu kirjanpidollinen taseyksikkö. Vesilaitoksen tulos säilyy edelleen tappiollisena vuonna 2023.

Taulukko 8: Vesi- ja viemärlaitoksen tuloslaskelma

TULOSLASKELMA	TA2022 Euroa	TA2023 Euroa	TS2024 Euroa	TS2025 Euroa
LIKEVAIHTO				
Vesimaksut (ulkoiset)	163 000	159 375	159 375	159 375
Vesimaksut (sisäiset)	75 578	75 578	75 578	75 578
Perusmaksut (ulkoiset)	27 500	27 100	27 100	27 100
Perusmaksut (sisäiset)	4 320	4 320	4 320	4 320
Muut maksut	6 500	6 500	6 500	6 500
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN				
AINEET JA TARVIKKEET	-53 041	-80 091	-80 091	-80 091
PALVELUJEN OSTOT				
Ulkoiset	-56 110	-58 380	-58 380	-58 380
Sisäiset	-22 744	-23 251	-23 251	-23 251
HENKILÖSTÖMENOT				
Palkat	-30 020	-30 800	-31 814	-32 862
Eläkekulut	-10 226	-6 660	-6 880	-7 104
Muut henkilösivukulut	-1 120	-944	-974	-1 004
POISTOT	-89 499	-83 706	-83 020	-78 563
LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT	-2 500	-2 560	-2 560	-2 560
LIIEKEYLIJÄÄMÄ	11 638	-13 519	-14 097	-10 942
RAHOITUSTULOT JA -MENOT				
Korkomenot				
Korvaus peruspääomasta	-20 965	-20 965	-20 965	-20 965
YLIJÄÄMÄ ENNEN VARAUKSIA	-9 327	-34 484	-35 062	-31 907
Poistoeron lisäys				
Varauksen vähennys				
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	-9 327	-34 484	-35 062	-31 907

Tilakeskus

Vastuuhenkilö: elinvoimajohtaja

Tilakeskuksen tilahallinta- ja kunnossapitoyksiköt vastaavat kunnan rakennetusta kiinteistöomaisuudesta, toimitilajohtamisesta, teknisestä isännöinnistä, kiinteistöjen ja pihojen ylläpidosta sekä rakennusten kunnossapidosta.

Kiinteistöomaisuuden hoito ja toimitilajohtaminen

Kokonaisuudella tarkoitetaan mm. toimitilojen hankintaa ja toimitiloihin liittyvä taloussuunnittelua, asuntojen ja liiketilojen vuokrausta, kiinteistöjen sopimusasioita, riskien hallintaa, viranomaisyhteyksiä ja kunnan edunvalvontaa.

Kiinteistöomaisuuden hoitoa ohjataan kunnan kiinteistöstrategian avulla. Kiinteistöstrategian avulla tilakeskus yhdessä muiden toimialojen kanssa määrittää kiinteistöt, joita kehitetään tai joista pyritään luopumaan. Käytännön toimintaa selkeästi ohjaa mm. jako myytäviin kiinteistöihin ja osakkeisiin sekä purettaviin rakennuksiin.

Rautavaaran kunnan suorassa omistuksessa olevista rakennuksista tärkeimpiä ovat koulut, päiväkotit ja hyvinvointialueelle vuokrattavat perusturvapalvelujen rakennukset. Rakennusten kerrosala on noin 20 000 m² ja tilavuus noin 70 000 m³. Tilakeskuksen alaisia tiloja vuokrataan sisäisenä vuokrauksena kunnan muille palvelualueille.

Lisäksi ulkoisille asiakkaille on vuokrattu tiloja. Merkittävin vuokraaja on hyvinvointialue, joka tuottaa sote- ja pelastustoimen palveluita. Hyvinvointialueelle vuokratut tilat ovat asumispalveluyksiköt (Poutapilvi, Niittyvilla, Päivänsini, Hopeapaju), terveyskeskus, päiväkeskus, rautaharjussa sijaitseva touhutupa, virastotalon alakerrasta entisen perusturvapalvelun hallinnon tilat sekä pelastusasema. Hyvinvointialueelle vuokrattujen tilojen vuokratuotto on vuosittain noin 1 003 500 euroa.

Rautavaaran leipomon toimitilat ovat myös tilakeskuksen hallinnassa. Kyseisessä kiinteistössä ylläpitokuluista vastaa vuokralainen yksin ja vuokra muodostuu pääomavuokrasta.

Kirkonkylän ala-aste on jätetty tyhjilleen ja se on tarkoitus purkaa syyskaudella 2023. Kirkonkylän ala-asteen viereinen vanha ulkomaalaisomisteinen talo olisi tarkoitus saada takaisin kunnan omistukseen, jotta sen purkamista voidaan suunnitella.

Vuoden 2023 aikana on tarkoitus pyrkiä asuttamaan tällä hetkellä opettajien asuntolakerrostalossa vuokralla asuvat henkilöt toisaalle, jotta rakennus saadaan tyhjäksi. Opettajien asuntola on lähes alkuperäiskuntoinen ja riski suuremmille investointitarpeille kasvaa koko ajan. Lisäksi opettajien asuntolan käyttöaste on laahannut viime vuosina alle 50 % johtuen epäkäytännöllisen suurista asunnoista ja tämän vuoksi kohtuuttomista vuokratukustannuksista. Opettajainasuntola on tarkoitus jättää kylmäksi lämmityskaudelle 2023–2024 ja purkaa vuonna 2024.

Nykyinen kiinteistöstrategian voimassaolo päättyy vuonna 2024 ja se on jo osittain vanhentunut. Kiinteistöstrategia on tarkoitus päivittää vuoden 2023 aikana. Strategian päivitystyöhön sekä vanhojen rakennuksien ja tonttien takaisin lunastukseen budjetoidaan lisäresursseina yhden projektinsinöörin palkkakustannukset vuodelle 2023.

Hyvinvointialueuudistuksen myötä kiinteistönhoito-, rakennusten kunnossapito ja pihojen ylläpito jatkuu hyvinvointialueelle vuokrattavien kiinteistöjen kohdalla pääosin nykyisellään. Vuokrasopimusten vastuunjakotaulukoissa aiemmasta menettelystä poiketen mm. sisäovien kulunvalvonta ja lukitukset siirtyvät hyvinvointialueelle. Isossa kuvassa vuokranantaja vastaa kiinteistöistä, LVIAS-tekniikasta ja ulkoalueista kokonaisuutena. Vuokralaiselle kuuluu heidän toimintaansa palvelevat laitteet ja niissä ilmenevät muutostarpeet.

Kiinteistönhoito

Kiinteistönhoitoon liittyviä tehtäviä ovat mm. talotekniikan hoito, vihertyöt, ulkoalueiden puhtaanapito ja käsilumityöt. Rakennusten lämmitys, sähkö ja vakuutukset kuuluvat myös tilakeskuksen toimeen. Ulkoalueiden auraus on ostopalveluna urakoitsijalta.

Rakennusten kunnossapito

Rakennusten kunnossapidolla tarkoitetaan tässä sekä käyttötalous- että investointimäärärahoilla tehtävien rakennusten kunnossapidon ohjelmointia ja kunnossapidon pitkän tähtäimen suunnittelua. Lisäksi tilataan tarvittaessa rakennusten kuntoon liittyviä selvityksiä, ja raportteja kunnossapidon ohjelmointia ja hankesuunnittelua varten. Toisen merkittävän tehtäväkokonaisuuden muodostaa kiinteistöjen ylläpitoon liittyvät rakennuttamistehtävät eli töiden tilaaminen ja työmaavalvonta.

Pihojen ylläpito

Sisältää pihojen kunnossapidon ohjelmointiin liittyvät tehtävät, pihojen ylläpitoon kuuluvat rakennuttamis- ja valvontatehtävät sekä kiinteistöhoitosopimuksiin liittyvät työt, kuten pihatöiden valvonta, hankinnat ja tilaaminen. Tehtäviä ulkoalueilla ovat lisäksi koneelliset kunnossapitopalvelut, koulu- ja päiväkotipihojen perusparannukset, osakorjaukset ja muut ohjelmoitavat kunnossapitotyöt.

Pelastustoimi

Pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueelle, joten sen toimintaa koskeva kustannuspaikka lakkautetaan. Tilakeskuksen puolella pelastuslaitoksen kustannuspaikka kiinteistöä koskien säilyy ennallaan.

3.2.2 Elinkeinopalvelut

Toiminnan kuvaus ja keskeiset muutokset 2023

Elinkeinopalvelut ovat tällä hetkellä osa Rautavaaran kunnan elinvoimalautakuntaa. Elinvoimalautakunnan esittelijänä ja tulosalueen tilivelvollisena viranhaltijana toimii toistaiseksi elinvoimajohtaja. Hallintopalvelut on kuitenkin aloittanut prosessin, jossa elinvoimajohtajan virka muutetaan teknisen johtajan viraksi ja elinvoimajohtajan virkaan kuuluneet kunnan elinkeinopalveluihin liittyvät työtehtävät eriytetään virasta. Elinkeinopalvelujen hoitamiseksi esitetään perustettavaksi uusi virka ja toimielimen toimivaltaan kuuluvat elinkeinopalvelujen asiat esitetään siirrettäväksi kunnanhallituksen päätettäväksi. Uudistus valmistellaan siten, että uusi organisaatiomalli ja virkanimikkeet ja vaadittava hallintosäätömuutos on käytössä alkuvuonna 2023. Perustettavan viran viranhaltijan lisäksi elinkeinopalveluja hoitaa myös kunnanjohtaja Henri Ruotsalainen.

Elinkeinopalvelujen tehtävänä on toteuttaa sellaista elinkeinopolitiikkaa, jolla tuetaan ja edistetään sekä yritystoiminnan että maatalotalouden harjoittamista paikalliset olosuhteet huomioon ottaen, sekä hoidetaan kunnan työllisyyttä yhteistyössä Rautavaaran kunnan sosiaalitoimen kanssa.

Elinkeinopalvelujen talousarvion 2023 mukaiset menot ovat nettomääräisesti 228 001 euroa. Suunniteltu elinkeinopalvelujen talousarvioraami vuodelle 2023 on 215 000 euroa (netto).

Taulukko 9: Elinkeinopalvelut yhteensä

	TA2023 (€)	TA2022 (€)	TP2021 (€)	Muutos TA2022 (€ ja %)		Muutos TP2021 (€ ja %)		TS2024 (€)	TS2025 (€)
Toimintamenot	360 601	367 061	286 377	-6 460	-2 %	74 224	26 %	253 975	257 299
Toimintatulot	132 600	162 700	166 172	-30 100	-19 %	-33 572	-20 %	3 500	3 500
Netto	228 001	204 361	120 205	23 640	12 %	107 796	90 %	250 475	253 799

Taulukko 10: Elinkeinopalvelut euroa per asukas

	Toimintakulut netto:		Elinkeinopalvelut		
	TA 2023	TA 2022	TP 2021	TS 2024	TS 2025
Euroa per asukas	156	137	79	175	180
Asukasmäärä	1 465	1 496	1 513	1 435	1 408

Taulukko 11: Elinkeinopalvelujen sisäiset erät

	TA 2023 (€)	TA 2022 (€)	TP 2021 (€)	Muutos TA 2022 (€ ja %)		Muutos TP 2021 (€ ja %)		TS 2024 (€)	TS 2025 (€)
Sisäiset menot	14 393	6 067	8 419	8 326	137 %	5 974	71 %	14 393	14 393
Sisäiset tulot				0		0			
Netto	14 393	6 067	8 419	8 326	137 %	5 974	71 %	14 393	14 393
Poistot		1 780 €		-	-	-	-		

Elinkeinopalveluiden sisällä tapahtuu merkittäviä muutoksia osin myös hyvinvointialueuudistuksesta johtuen. Kuluja lisää työmarkkinatuen kuntaosuuden (60 000 euroa) siirtyminen perusturvapalvelujen alta työllisyysstrategian kustannuspaikalle ja se, ettei työllisyyskoordinaattorille eikä hanke- ja elinkeinokoordinaattorille oli tällä hetkellä tiedossa hanketta vuodelle 2023 (pl. Myö Työ Hyö 2, joka päättyy 31.3.2023). Maaseututoimen 17 000 euroa vuosittaisten tulojen poisjänti vaikuttaa myös raamien ylitykseen.

Toisena merkittävän muutoksena aiempaan on kotouttamisen ja Migrin kuntamallin kustannuspaikka, johon kohdistuu kustannukset väliaikaisen suojelupäätöksen saaneiden kotouttamisesta. Asuinhuoneet pyritään järjestämään lähtökohtaisesti rautaharjun asuinkerrostalosta. Tulopuolelle on budjetoitu kotouttamistoiminnasta saatavaa kuntamallin mukaista päiväkorvausta koko vuodelle 2023, vaikka nykyisen kuntamallin sopimus päättyy maaliskuun loppuun 2023 mennessä. Toimintatuottoja on budjetoitu 68 800 euroa ja työvoimakustannuksia (1 htv) kotouttamiseksi järjestettävien palveluiden tuottamiseen 24 000 euroa. Vuokra-asuntojen kustannukset ovat kunnan sisäisiä menoja, eivätkä näy budjetissa sen vuoksi toimintakuluina.

Elinkeinopalvelut panostavat mahdollisuuksiensa mukaan uusien yritysten perustamiseen. Uusien ja jo toimivien yritysten neuvontaa toteutetaan paitsi omana toimena myös yhä kasvavissa määrin elinkeinoyhteistyönä sopimusperusteisena asiantuntijaneuvontana mm. Kuopion seudun Uusyrityskeskuksen, Pohjois-Savon ELY-keskuksen, MTK Pohjois-Savon, Savon yrittäjien ja ProAgrarian kanssa. Yritysten ja yhteisöjen toiminnan kehittämiseksi kunnassa toimii hanke- ja elinkeinokoordinaattori.

Investointipuolella olevasta *"Jokisuunniemen lähivirkistysalueen ja matkaparkin kehittäminen"* varauksesta on tarkoitus toteuttaa kunnan omana työnä esisuunnitelma venevalkama-alueen käyttömahdollisuuksista. Pohjana työlle käytetään alueelle aiemmin tehtyjä kuntalaiskyselyjä.

Kuntamarkkinoinnilla pyritään luomaan ja vahvistamaan positiivista kuntakuvaa. Kuntamarkkinointi on osa elinkeinopolitiikkaa ja sen tehtävä on edistää kunnan houkuttelevuutta asuin-, yrittäjyys- ja matkailuympäristönä. Vuonna 2023 osallistutaan Rakenna ja Asu sekä Retkelle –messuille. Lisäksi on varauduttu sosiaalisen median näkyvyyden ja markkinoinnin edistämiseen. Yhteistyötä Kuopio Tahko Markkinointi Oy:n ja Iisalmi ja tienoot yhteistyöfoorumien kanssa jatketaan. Varsinkin Iisalmi ja tienoot yhteistyön kautta käyttöön saatu Johku-verkkokauppa palvelee hyvin kunnan tarpeita tuotteiden myynnissä. Moottorikelkkailun vapaa-ajoalueen ja metsästyslupien myynti on siirretty kokonaan Johkuun vuoden 2022 aikana.

Kunnan työllisyysstrategiassa jatketaan täsmennetyin toimintamallin toteutusta määrätietoisesti yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden yhteistyötahojen kanssa. MYÖ, TYÖ, HYÖ 2! – osallisuudesta polkuja työelämään –hankkeessa toteutetaan tarvittaessa moniammatillisia terveys- ja työkykyselvyksiä, joiden pohjalta voidaan rakentaa tavoitteellinen ja kuntouttava suunnitelma omalla polulla etenemiseen kohti työllistymistä. Hankkeessa tiivistetään yhteistyötä kolmannen sektorin sekä yritysten kanssa. Myö, Työ, Hyö 2 -hanke jatkuu 31.3.2023 saakka, jonka jatkoksi on tarkoitus hakea uutta hanketta.

Hyvinvointialueuudistus tuo merkittävän muutoksen kunnan työllisyysstrategiaan, koska mm. kuntouttavan työtoiminnan järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueelle. Kunnan työllisyysstrategia on tarkoitus päivittää alkuvuosipuoliskolla 2023, kun hyvinvointialueet ovat aloittaneet työnsä ja rajapintojen toiminnot selviävät.

Maaseututoimen ja maaseutuelinkeinojen hallinto- ja kehittämispalvelutehtävistä Rautavaaralla vuonna 2023 vastaa ostopalveluna kuopiolainen Sydän-Savon maaseutupalvelu, joka vastaa myös alueen lomituspalveluista.

Elinvoimapolvelujen valtuustotason tavoitteet 2023

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari tai indikaattori
---------	--------------	--------------------------

Luontomatkailun kehittäminen		
Tavoite 1: Tiilikkajärven kansallispuiston laajentumisen toteutuminen	Toimenpide 1 Aktiivinen kanssakäynti päättäjien kanssa. Yhteistyö metsähallituksen ja ympäristöministeriön kanssa.	Mittari 1 Toteutuuko (kyllä/ei)
Tavoite 2: Käyntikohteiden lukumäärä ja kumppanuuksien lukumäärä	Toimenpide 1 Nykyisten kumppanuuksien hyödyntäminen ja aktiivinen tiedottaminen mahdollisuuksista esim. Iisalmi ja Tienoot yhteistyössä Toimenpide 2 Käyntikohteiden opasteiden ajantasaiseksi saattaminen	Mittari 1 Kumppanuuksien lukumäärä (Visit Rautavaara, Iisalmi ja Tienoot ja vieruskunnat) Mittari 2 Opastettujen käyntikohteiden lukumäärä (liikenne- tai reittiopasteet)
Tavoite 3: Myytävien matkailupakettien lukumäärä	Toimenpide 1 Matkailuyrittäjien avustaminen ja tiedonvaihto Toimenpide 2 Yrittäjien kartoitus, kuka voi tuottaa mitään palvelua Toimenpide 3 Aktiivinen yhteistyö matkanjärjestäjien kanssa	Mittari 1 Matkailupakettien lukumäärä Mittari 2 Matkailupakettien lukumäärä Mittari 3 Matkailupakettien lukumäärä
Paikkakunnalla käyvien viiptymän pidentäminen		
Tavoite 1: Matkailijoiden tyytyväisyyden parantaminen	Toimenpide 1 Kunnan matkailun asiakaspalvelun parantaminen	Mittari 1 Matkailukysely (arvostelu 1–5)
Tavoite 2: Matkailutulojen kehittäminen	Toimenpide 1 Aktiivinen somemarkkinointi Toimenpide 2 Palvelupakettien tuotteistaminen Toimenpide 3 Yhteistyö yrittäjien kanssa	Mittari 1 Mainosraportti Mittari 2 Palvelupakettien lukumäärä Mittari 3 Matkailun tulot / liikevaihto
Vanhojen ja uusien yritysten toimintaedellytysten kehittäminen		
Tavoite 1:	Toimenpide 1	Mittari 1

Työttömien lukumäärän lasku	<p>Vieraillaan yrityksissä ja pohditaan yhteistuumien työllistämismahdollisuuksia</p> <p>Toimenpide 2 Työllisyysstrategian päivitys</p> <p>Toimenpide 3 Elinkeinotukien myöntäminen</p>	<p>Lukumäärä</p> <p>Mittari 2 Kyllä / Ei</p> <p>Mittari 3 Lukumäärä vrt. budjetti</p>
<p>Tavoite 2: Elinvoimahankkeiden lukumäärä hyvällä tasolla</p> <p>Tavoite 3: Asiakastyytyväisyys hyvällä tasolla</p>	<p>Toimenpide 1 Hankeideointeja ns. valmiiksi odottamaan hakukierroksia</p> <p>Toimenpide 2 Aktiivinen vuoropuhelu yrittäjien ja yhdistyksien kanssa tarpeista</p> <p>Toimenpide 1 HVA vuokralaisena merkittävä, joten palvelualltiuteen panostetaan</p>	<p>Mittari 1 Hankkeiden lukumäärä</p> <p>Mittari 2 Hankkeiden lukumäärä</p> <p>Mittari 1 Asiakastyytyväisyyskysely</p>
Hyvinvointia ja viihtymistä tukevan asuinympäristön kehittäminen ja markkinointi		
<p>Tavoite 1: Tonttimarkkinointiaineiston päivitys (Jokisuunniemi / Kipari / Saarela / Yhteismarkkinointi?)</p>	<p>Toimenpide 1 Rakentamisvelvoitteen laiminlyöneiden tontin omistajien tonttien takaisinlunastus</p> <p>Toimenpide 2 Markkinointitoimiston kilpailutus ja aineiston laadinta</p> <p>Toimenpide 3 Mainoskampanjan lanseeraus</p>	<p>Mittari 1 Lukumäärä (lunastettu / jäljellä)</p> <p>Mittari 2 Kyllä / Ei</p> <p>Mittari 3 Kyllä / Ei</p>
<p>Tavoite 2: Vuokra-asuntojen käyttöaste 90 %</p>	<p>Toimenpide 1 Vuokra-asuntojen pintaremontointi tarpeen mukaan, panostetaan viihtyvyyteen</p> <p>Toimenpide 2 Toiminta kiinteistöstrategian mukaan, kun se valmistuu. Pohdittava voidaanko vajaakäytöllä olevista kiinteistöistä luopua</p>	<p>Mittari 1 Vuokra-asuntojen käyttöaste</p> <p>Mittari 2 Kiinteistöstrategian noudattaminen</p>
Yhdistystoiminnan hyödyntäminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi		
Tavoite 1:	Toimenpide 1	Mittari 1

<p>Pyritään edesauttamaan yhdistysten mahdollisuuksia hankehakuun</p> <p>Tavoite 2: Yhdistyksien hyödyntäminen ylläpidossa / urakoinnissa</p>	<p>Aktiivinen somemainonta</p> <p>Toimenpide 2 Hankehakujen tiedon välitys ja aktiivinen keskustelu/ideointi</p> <p>Toimenpide 1 Pohditaan hankinnoissa, voisiko asia sopia yhdistysten hoidettavaksi</p> <p>Toimenpide 2 Ennakkokartoitus yhdistysten mahdollisuuksista tarjota erilaisia urakoita</p>	<p>Yhdistysten hankkeiden lukumäärä</p> <p>Mittari 2 Yhdistysten hankkeiden lukumäärä</p> <p>Mittari 1 Yhdistyksiltä hankitut urakat / laskutus</p> <p>Mittari 2 Yhdistyksiltä hankitut urakat / laskutus</p>
<p>Kunta on hyvä paikka tehdä töitä</p>		
<p>Tavoite 1: Elinvoiman palvelualueella pyritään hyvään tiedonvälitykseen ja avoimeen toimintaan</p> <p>Tavoite 2: Kollegaverkostojen kehittäminen</p>	<p>Toimenpide 1 Viikko/kuukausi/puolivuotis - palaverikäytännöt</p> <p>Toimenpide 2 Korvaavan työn mallin käyttöä kehitetään</p> <p>Toimenpide 1 Verkostoituminen koulutusten tai tapaamisten/tapahtumien kautta</p>	<p>Mittari 1 Työhyvinvointikyselyn tulos</p> <p>Mittari 2 Sairaspoissaolot</p> <p>Mittari 1 Koulutuspäivien lukumäärä</p>
<p>Kuntatalous, joka kestää myös ekologisen ja sosiaalisen tarkastelun</p>		
<p>Tavoite 1: Kiinteistöstrategian toimien toteuttaminen</p>	<p>Toimenpide 1 Ala-koulurakennuksen purku</p> <p>Toimenpide 2 Monitoimitalon remontin loppuun saattaminen</p> <p>Toimenpide 3 Kiinteistöjen tarpeen mukainen remontointi</p>	<p>Mittari 1 Kyllä / Ei</p> <p>Mittari 2 Kyllä / Ei</p> <p>Mittari 3 Kiinteistöstrategia</p>
<p>Tavoite 2: Vanhojen käytäntöjen kehittäminen</p>	<p>Toimenpide 1 Vesihuoltolaitoksen vanhojen saatavien selvitys / perintä. Käytäntöjen yhdenmukaistaminen.</p> <p>Toimenpide 2</p>	<p>Mittari 1 Saatavien summa euroina</p> <p>Mittari 2</p>

<p>Tavoite 3: Tuulivoimahankkeiden edellytysten edistäminen</p>	<p>Vuokra-asuntojen vanhojen saatavien selvitys / perintä. Käytäntöjen yhdenmukaistaminen.</p> <p>Toimenpide 1 Vuokrasopimusten käsittely</p> <p>Toimenpide 2 Osa-yleiskaavatyön edellytysten selvittäminen</p>	<p>Saatavien summa euroina</p> <p>Mittari 1 Kyllä / Ei</p> <p>Mittari 2 Kyllä / Ei</p>
--	---	--

3.3 Hyvinvointipalvelut

Vastuuhenkilö: hyvinvoinnin palvelualuejohtaja

3.3.1 Sivistystoimi

Toiminnan kuvaus ja keskeiset muutokset 2023

Hyvinvoinnin palvelualue tuottaa pääosin lakisäätöisiä palveluita, mutta lisäksi myös muuta kunnan olennaista toimintaa ja ennalta ehkäisevää kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä. Hyvinvoinnin palvelualue koostuu koulutoimesta (sis. esi- ja perusopetus, lukio), varhaiskasvatuspalveluista sekä kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluista (sis. kirjasto, nuoriso-, liikunta- ja kulttuuritoimet, etsivä nuorisotyö, vapaa sivistystyö ja hyte-työ). Hyvinvointipalveluihin kuuluu myös joukkoliikenne. Vastuualuejohtajina palvelualueella toimivat rehtori/rehtorit, päiväkodinjohtaja ja kulttuuri- ja vapaa-aikakoordinaattori.

Hyvinvointipalveluihin kuuluu yksi tulosalue, sivistystoimi. Muutoksia tapahtuu hyvinvointipalvelujen hallinnossa. Vuoden 2023 alusta vakinaistetaan hyvinvoinnin palvelualueen johtajan tehtävä osaksi rehtorin työnkuvaa. Hallinnon muutoksen myötä koululle rekrytoidaan vakinainen virka-apulaisrehtori. Virka-apulaisrehtorin vastuulle siirtyy opetustyön lisäksi osa rehtorin työtehtävistä, mikä mahdollistaa rehtorille hyvinvoinnin palvelualuejohtajan tehtävien hoitamisen.

Keskeisenä muutoksena vuonna 2023 on hyvinvointialueiden voimaantulo, joka vaikuttaa myös hyvinvoinnin palvelualueelle. Vuoden 2023 alusta oppilas- ja opiskeluhoitopalvelut tuottaa hyvinvointialue. Kunnassa varaudutaan aiempaa pienempiin oppilas- ja opiskeluhoitopalveluihin kasvattamalla nuorisotyön määrää ja jalkauttamalla nuorisotyötä myös koululle koulunuorisotyön muodossa. Vuoden 2023 aikana kunnassa työskentelee nuorisotyöntekijä, jonka työstä 50 % suuntautuu etsivään nuorisotyöhön sekä nuorisovaltuuston ohjaukseen ja 50 % nuorisotyöhön. Aikaisemmin tehtävään on sisällynyt myös koulukuraattorin tehtävä, joka nyt siirtyy hyvinvointialueelle.

Hyvinvointialueiden myötä osa aikaisemmin perusturvaan kuuluvista tehtävistä siirtyy hyvinvointipalveluille. Osaksi hyvinvointipalveluita siirtyy muun muassa vanhus- ja vammaisneuvosto, jonka esittelijänä toimii jatkossa kulttuuri- ja vapaa-aikakoordinaattori. Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen (kulttuuri- ja vapaa-aikakoordinaattori, vapaa-aikaohjaaja, nuorisotyöntekijä) työnkuvia ja vastuita selkiytetään ja uudelleenorganisoidaan vuoden 2023 aikana.

Vuoden 2023 alusta sivistystoimen ateriät siirtyvät talousarviossa elinvoiman puolelta sivistystoimen alle. Kouluruokailu sekä varhaiskasvatuksen ateriät ovat aikaisempina vuosina näkyneet sivistystoimen sisäisinä kustannuksina, mutta muutoksen myötä vuoden 2023 talousarviossa sivistystoimen ateriät kirjataan ulkoisina kustannuksina. 1/2023 lukien sivistystoimen ateriät tuottaa Servica Oy. Ruokapalvelusopimuksen hinta koostuu verkostomaksusta (119 000 euroa/vuosi) sekä ateriahinnoista erillisen hinnaston mukaan. Vuoden 2023 aikana palvelusopimuksen hintaa tarkastellaan kahteen otteeseen. Kustannusvaikutus sivistystoimen budjettiin noin +219 000 euro.

Koulutoimi

Vastuuhenkilö: rehtori

Rautavaaran yhtenäiskoululla työskentelee viisi koulunkäynninohjaajaa, joista yksi toimii henkilökohtaisena koulunkäynninohjaajana. Yksi koulunkäynninohjaajan toimi on täytetty määräaikaisena, mutta koska tarve viidennelle ohjaajalle on jatkuva, vakinaistetaan tehtävä keväällä 2023. Määräaikaisen tehtävän muuttaminen vakituiseksi ei vaikuta budjettiin. Koulukeskuksella ollaan siirtymässä yhdysluokkiin e-2, 3-4 ja 5-6 ja näihin kaikkiin yhdysluokkiin tullaan sijoittamaan myös koulunkäynninohjaaja. Ohjaajatarvetta on lisäksi yläkoulussa sekä erityisluokissa, ja vähintään yksi henkilökohtainen koulunkäynninohjaaja tullaan tarvitsemaan seuraavaksi seitsemäksi lukuvuodeksi. Viidelle koulunkäynninohjaajalle tulee olemaan todellinen tarve siis vähintään seuraavan seitsemän lukuvuoden ajan.

Vuoden 2023 aikana koulukeskuksella toteutuu ensimmäinen valmistavan opetuksen opetusryhmä, joka muodostuu ukrainalaisoppilaista. Opetusryhmää varten palkataan valmistavan opetuksen opettaja (luokan- tai erityisopettaja). Valmistavan opetuksen oppilaista kunta saa valtionosuutta, joka määräytyy yksikköhinnan mukaan. Vuonna 2022 valmistavan opetuksen yksikköhinta on ollut 1339,45 euroa/kk, eli yhdestä valmistavan opetuksen oppilaasta on maksettu kunnalle 1339,45 euroa/kk. Valtionosuutta on mahdollista saada yhdeksän kuukauden ajalta oppilasta kohden. Vuoden 2023 aikana Rautavaaran koulukeskuksella arvioidaan olevan 6 valmistavan opetuksen oppilasta, jolloin valtionosuus on kuukausittain +8036,70 euroa. Valtionosuuksia ei kuitenkaan makseta vielä vuoden 2023 aikana, vaan takautuvasti vuosien 2024 ja 2025 aikana.

Lukion kehittämiskohteita vuoden 2023 aikana on kansainvälisyys- sekä LUMA-toiminta. Lukio hakee Itä-Suomen yliopiston LUMA-kehittämiskouluksi sekä mukaan Erasmus+-toimintaan. Kansainvälisyysyhteistyötä Metsäkartanon kanssa tiivistetään yhteisen lukion opintojakson merkeissä. Vuonna 2022 aloitettuja keskusteluja Finest Future Oy:n kanssa jatketaan ja selvitetään mahdollisuutta järjestää Rautavaaran lukiossa opetusta ulkomaalaisille opiskelijoille syksystä 2023 alkaen.

Voimassa olevat koulukyyti- ja asiointiliikennesopimukset päättyvät 31.7.2023, minkä vuoksi vuoden 2023 aikana kilpailutetaan sekä koulukyydit että asiointiliikenne.

Taulukko 12: Oppilasennuste

Koulu	2022-2023	2023-2024	2024-2025	2025-2026
Esikoulu	5	8	6	7
1-6 luokat	79	64	59	55
7-9 luokat	55	52	45	40
Peruskoulu yht.	139	124	110	102
Lukio	25	22	15	14
Yhteensä	164	146	125	116

Varhaiskasvatus

Vastuuhenkilö: päiväkodinjohtaja

Varhaiskasvatusta järjestetään kahden perhepäivähoitajan lapsiryhmässä ja päiväkodissa pääsääntöisesti arkin klo 6-18 välillä. Laajennettuja aukioloaikoja järjestetään päiväkodissa tarvittaessa vuoro-/iltatyötä tekevien huoltajien lasten varhaiskasvatuksen tarpeen mukaisesti todellinen tarve huomioiden. Päiväkodissa tarjotaan myös tilapäistä hoitoa.

Varhaiskasvatuksen painopistealueena toiminnassa näkyy vahvasti luontoliikunta. *Liikkuva Varhaiskasvatus* – ohjelman mukaisesti liikunnallisen toimintakulttuurin kehittämistyön jalkautuminen

näkyä pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toiminnassa, monialaisena yhteistyönä sekä henkilöstölle suunnatuissa koulutuksissa.

Varhaiskasvatuksen lapsimäärä on aikaisempia vuosia suurempi vuonna 2023. 1–8/2023 hoitolapsien määrä varhaiskasvatuksessa on noin 26 lasta. 8/2023 alkaen määrä tulee olemaan noin 18. Toimintakauden 2022–2023 varhaiskasvatuksessa näkyä merkittävästi vieraskielisten tai suomi toisena kielenä (S2) lasten osuus, joita on yhteensä neljä. Vuoden 2023 elokuussa varhaiskasvatuksessa vieraskielisten tai S2-lasten määrä ennusteiden mukaan on kolme. Tämä huomioidaan toiminnassa lasten tuen toteuttamisen tasoilla ja eri tukipalveluilla, muun muassa henkilöstöresursseilla sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluilla.

Toimintakaudella 2022–2023 varhaiskasvatuksen erityisopettajan (VEO) palveluita hankitaan opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän valtion erityisavustuksen turvin. Valtion erityisavustuksen määrä tuen toteuttamiselle vuonna 2023 on noin 35 000 euroa. Kunnassa työskentelee oma määräaikainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja 3.6.2022 asti, jonka jälkeen varhaiskasvatuksen erityisopetus on tarkoitus toteuttaa ostopalveluna. Lakisäätöisen kolmiportaisen tuen mallin mukaisesti vuoden 2023 aikana vakiinnutetaan varhaiskasvatuksen erityisopettajan (VEO) palvelut.

Varhaiskasvatusmaksujen arvioitu tuotto vuodelle 2023 pienenee noin 8700 euroon. Tuottoihin vaikuttaa lapsimäärän vaihtelevuus sekä 1.8.2022 voimaan astunut valtakunnallinen asiakasmaksujen tularajojen korotus. Asiakaspalvelujen ostoissa tuottoja on arvioitu tulevan päiväkodin sekä perhepäivähoidon varhaiskasvatuspaikoista kotikuntakorvauksin +18 700 euroa ja menoja asiakaspalvelujen ostoissa puolestaan toiselta paikkakunnalta – 9200 euroa.

Kulttuuri- ja vapaa-aika

Vastuhenkilö: kulttuuri- ja vapaa-aikakoordinaattori

Vapaa-aikatoimessa jatketaan toiminnan, tapahtumien ja retkien järjestämistä edellisvuoden tavoin. Vanhus- ja vammaisneuvosto jää hyvinvointialueudistuksessa kuntiin ja Rautavaaralla vetovastuu tulee kulttuuri- ja vapaa-aikatoimeen (+6950 euroa).

Sähköisten lehtien tilauksia jatketaan Rutakko-kimpan kanssa, koska fyysisten lehtien tilauksia on vähennetty jo edellisvuonna. Kirjaston asiakasviihtyvyyden takaamiseksi hankitaan yleisötiloihin ilmalämpöpumppu (kaluston arvioitu hinta 3500 euroa), jolla saadaan laskettua tilan lämpötilaa kesällä inhimillisemmälle tasolle.

Nuorisotyöhön panostetaan voimallisemmin ja palkataan yhdistetty nuorisotyöntekijä/etsivä nuorisotyöntekijä kokonaiselle työajalle (palkkamenot 28 900 euroa). Palkkaukseen haetaan avustusta Aluehallintovirastolta.

Kansalaisopiston osalta suunniteltavat tunnit vastaavat edellisvuoden tapaan toteutuneiden tuntien tuntimäärää. Sopijaosapuolten kesken on sovittu suunniteltavaksi 1 100 tuntia opetusta.

Taulukko 13: Hyvinvointipalvelut yhteensä

	TA 2023 (€)	TA 2022 (€)	TP 2021 (€)	Muutos TA 2022 (€ ja %)	Muutos TP 2021 (€ ja %)	TS 2024 (€)	TS 2025 (€)
Toimintamenot	3 079 213	2 701 927	2 530 763	377 286 14 %	548 450 22 %	3 147 742	3 218 530
Toimintatulot	658 341	544 906	517 342	113 435 21 %	140 999 27 %	658 341	658 341
Netto	2 420 872	2 157 021	2 013 421	263 851 12 %	407 451 20 %	2 489 401	2 560 189

Taulukko 14: Hyvinvointipalvelut euroa per asukas

	Toimintakulut netto:			Hyvinvointilautakunta	
	TA 2023	TA 2022	TP 2021	TS 2024	TS 2025
Euroa per asukas	1 652	1 442	1 331	1 735	1 818
Asukasmäärä	1 465	1 496	1 513	1 435	1 408

Taulukko 15: Hyvinvointipalvelujen sisäiset erät

	TA 2023 (€)	TA 2022 (€)	TP 2021 (€)	Muutos TA 2022 (€ ja %)		Muutos TP 2021 (€ ja %)		TS 2024 (€)	TS 2025 (€)
Sisäiset menot	582 533	699 819	736 669	-117 286	-17 %	-154 136	-21 %	582 533	582 533
Sisäiset tulot			800	0		-800	-100 %		
Netto	582 533	699 819	735 869	-117 286	-17 %	-153 336	-21 %	582 533	582 533
Poistot	14 354 €	14 430 €	14 288 €	-	-	-	-	15 976 €	15 976 €

Taulukko 16: Hyvinvointipalvelut euroa per oppilas (peruskoulu)

Hyvinvointipalvelut euroa per oppilas (perusopetus)					
Toimintakulut netto:			Perusopetus		
	TA 2023	TA 2022	TP 2021	TS 2024	TS 2025
Euroa/oppilas	10 869	8 610	7 914	12 578	14 295
Oppilasmäärä	131,5	140	143,5	117	106

Taulukko 17: Hyvinvointipalvelut euroa per opiskelija (lukio)

Toimintakulut netto:			Lukio		
	TA 2023	TA 2022	TP 2021	TS 2024	TS 2025
Euroa/oppilas	17 125	13 077	12 715	22 328	29 246
Oppilasmäärä	23,5	28,5	25,5	18,5	14,5

Hyvinvointipalvelujen valtuustotason tavoitteet 2023

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari tai indikaattori
Luontomatkailun kehittäminen		
Tavoite 1: Matkailun kehittämistä tuetaan järjestämällä tapahtumia yhteistyössä yhdistysten kanssa sekä paikallisille että matkailijoille	Toimenpide 1: Tapahtumien järjestäminen	Mittari 1: Toteutuneiden tapahtumien lukumäärä / palautteen keskiarvo
Paikkakunnalla käyvien viiptymän pidentäminen		
Tavoite 1: Tapahtumat tukevat viiptymän pidentymistä	Toimenpide 1: Tarkastellaan voisiko tapahtumien ajallista kestoa pidentää	Mittari 1: Tapahtumien lukumäärä ja ajallinen kesto
Tavoite 2: Tilapäistä hoitoa varhaiskasvatuksessa hyödynnetään aiempaa enemmän	Toimenpide 2: Tilapäistä hoitoa tarjotaan ja markkinoidaan ulkopaikkakuntalaisille	Mittari 2: Tilapäisen hoidon määrä

Vanhojen ja uusien yritysten toimintaedellytysten kehittäminen		
Tavoite 1: Tuetaan yrityksiä ja työntekijöitä tarjoamalla laadukasta varhaiskasvatusta, perusopetusta sekä lukiokoulutusta	Toimenpide 1: Markkinoidaan olemassa olevia varhaiskasvatuspalveluita ja koulutusta	Mittari 1: Viestintää tehty kyllä / ei
Tavoite 2: Paikkakunnan yritysten huomioiminen hankinnoissa	Toimenpide 1: Pienhankinnat paikallisilta yrityksiltä, mikäli hinnat eivät poikkea suuresti muusta tarjonnasta. Toimenpide 2: Paikalliset yritykset huomioidaan kilpailutuksissa kunnan hankintaohjeen mukaisesti.	Mittari 1: Paikallisilta yrityksiltä tehdyt ostot suhteessa ostojen kokonaismäärään. Mittari 2: Paikalliset yritykset huomioitu kilpailutuksissa esimerkiksi markkinavuoropuhelun muodossa kyllä/ei
Hyvinvointia ja viihtymistä tukevan asuin ympäristön kehittäminen ja markkinointi		
Tavoite 1: Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen	Toimenpide 1: Nuorisotyön tarpeiden (toiminta & tilat) selvitys ja toiminnan kehittäminen Toimenpide 2: Liikunnallisen elämäntavan hyötyjen esiin tuominen sekä koulun harrastustoiminnan näkyvyyden lisääminen Toimenpide 3: Kiusaamisen ehkäisy ja siihen puuttuminen koulukeskuksella,	Mittari 1: Nuorisotyöllä on vakiintunut toiminta ja tilat toiminnalle, nuorisotyön määrä on lisääntynyt kunnassa Mittari 2: Kouluterveyskysely, MOVE-mittausten tulokset, koulun kerhojen sekä niihin osallistuvien lasten ja nuorten määrä Mittari 3: Aiheeseen liittyvien koulutusten järjestäminen, kiusaamiseen puuttumisen mallin päivittäminen, koulukohtaisen kiusaamiskyselyn toteuttaminen ja sen pohjalta toimenpiteiden suunnittelu
Tavoite 2: Liikunnallisen elämäntavan vahvistaminen kuntalaisten keskuudessa	Toimenpide 1: Markkinoidaan ja kehitetään liikuntapaikkoja	Mittari 1: Viestinnällisen näkyvyyden määrä (some- ja muu markkinointi), liikuntapaikkarakentamisen vuosikello, liikunnan TEA-viisariarvojen nostaminen

	Toimenpide 2: Vapaa-aikatoiminnan kehittäminen kuntalaisten toiveiden mukaisesti	Mittari 2: Vapaa-aikakysely toteutettu ja 1-2 kehittämiskohdetta valittu kyselyn perusteella
Yhdistystoiminnan hyödyntäminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä		
Tavoite 1: Vahvistetaan yhdistysten ja kunnan yhteistyötä hyte-työssä	Toimenpide 1: Hyte-ryhmän vakiinnuttaminen Toimenpide 2: Yhteisöiltojen toteuttaminen Toimenpide 3: Yhdistysten sekä koulun ja varhaiskasvatuksen yhteistyön kehittäminen	Mittari 1: Hyte-ryhmän tapaamisten määrä Mittari 2: Yhteisöiltoja toteutettu, määrä Mittari 3: Toiminnan mahdollisuuksia on/ei ole kartoitettu, vierailujen ja uusien toimintatapojen määrä (esimerkiksi sirkus päiväkodilla)
Kunta on hyvä paikka tehdä töitä		
Tavoite 1: Toimintatapojen yhtenäistäminen entisestään	Toimenpide 1: Yhteisten toimintatapojen kertaaminen ja noudattaminen, johtamisen laatuun panostaminen	Mittari 1: Hyvinvoinnin palvelualueena on osallistuttu esihenkilötapaamisiin ja edistetään samalla toimintatapojen yhtenäistämistä
Tavoite 2: Palvelu- ja vastuualuejohtajien osaamisen kehittäminen ja työntekijöiden osallistaminen työpaikan ja -hyvinvoinnin kehittämiseen	Toimenpide 1: Mahdollistetaan hallinnollisen osaamisen kehittäminen koulutusten muodossa Toimenpide 2: Selvitetään kollegiaalisten verkostojen olemassaoloa ja osallistutaan niihin Toimenpide 3: Pidetään kehityskeskusteluja, joissa keskustellaan työpaikan kehittämisestä	Mittari 1: Jokainen palvelualueen esihenkilö on käynyt vähintään kahdessa hallintoon liittyvässä koulutuksessa Mittari 2: Kollegiaalisiin verkostoihin osallistumisen määrä Mittari 3: Kehityskeskusteluita pidetty ja niiden pohjalta tehty yksikkökohtaista kehittämistyötä
Kuntatalous, joka kestää myös ekologisen ja sosiaalisen tarkastelun		

Tavoite 1: Toiminnan kehittämisessä otetaan huomioon kuntalaisten mielipiteitä ja toiveita	Toimenpide 1: Kyselyjen toteuttaminen (vapaa-aika, koulu, varhaiskasvatus) Toimenpide 2: Koulun välituntipihan/puistoalueen kehittäminen lapsia ja nuoria osallistaen	Mittari 1: Kyselyt toteutettu ja otettu huomioon taloudellisessa toiminnassa Mittari 2: Kehittämisessä on käytetty osallistavaa budjetointia ja lapset ja nuoret sekä perheet ovat päässeet vaikuttamaan hankintoihin
Tavoite 2: Päättäjät vuorovaikutuksessa eri osastojen kanssa	Toimenpide 1: Kutsutaan lautakuntia vierailuille yksiköihin	Mittari 1: Vierailuja toteutettu kyllä/ei

3.4 Perusturvapalvelut

Toiminnan kuvaus ja keskeiset muutokset 2023

Perusturvapalvelujen tulosalueet sosiaalitoimi, perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoido siirtyvät Pohjois-Savon hyvinvointialueen vastattavaksi 1.1.2023. Perusturvapalveluille ei laadita talousarviota eikä toiminnallisia tavoitteita Rautavaaran kuntaan vuodelle 2023.

4 Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelmaosa on kunnan kokonaistaloudellinen laskelma, jonka tehtävänä on osoittaa tulo- ja menojen riittävyys palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Talousarvion tuloslaskelmaosa laaditaan tilinpäätöksen tuloslaskelman tapaan vähennyslaskukaavan muotoon ja tuloslaskelmaosan välituloksina esitetään toimintakate ja vuosikate. Tuloslaskelmaosan viimeisenä rivinä esitetään tilikauden tulos, mikä siirretään taseeseen kertyneeseen yli-/alijäämään.

Tuloslaskelma rakentuu seuraavasti: Toimintakate -4 120 203 euroa ilmoittaa paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Verotuloja arvioidaan kertyvän yhteensä 3 862 000 euroa. Verotuloarviosta huomion arvoista hyvinvointialueuudistuksen aiheuttama muutos. Kunnallisveron osalta verotulosta leikataan 12,64 %-yksikköä, eikä kunnallisveroprosenttia voinut muuttaa muuten vuoden 2022 tasosta 22 %, joten kunnalle jää kunnallisveroksi 9,36 %. Verotuloarvio pohjautuu Kuntaliiton ennusteeseen. Verotulot laskevat vuodesta 2022 noin kolmanneksen.

Valtionosuuksia arvioidaan kertyvän yhteensä 904 979 euroa. Myös valtionosuuksissa on todella merkittävää laskua johtuen hyvinvointialueiden aloittamisesta: valtionosuudet tippuvat noin kymmenysosaan viime vuodesta. Vuosien 2024–2025 valtionosuusarvio perustuu julkaistuun kuntatalousohjelmaan ja ohjelmassa esitettyihin painelaskelmiin mutta valtionosuus näyttäisi olevan kasvava.

Rahoituseriä arvioidaan kertyvän nettomääräisesti noin 128 000 euroa, missä on laskua edelliseen vuoteen 120 000 euroa. Korkotuottoihin ja -kuluihin sisältyvät mm. korot otto- ja antolainoista ja talletuksista. Lainanhoitokustannukset ovat nousseet ja heikentävät rahoituseriä noin 60 000 euroa verrattuna vuoteen 2022. Vaikutusta on myös hyvinvointialueelle siirtyvillä terveyskeskuksen ja paloaseman vuokrasopimuksilla. Vanhoissa vuokralaskelmissa on eritelty pääomavuokrassa sijoitetulle pääomalle laskettu korkotuotto, mutta uusissa vuokrasopimuksissa koko vuokran määrä on

käyttötalouden toimintatuottoa, joka laskee muuttuvan kirjaustavan vuoksi korkotuloja noin 60 000 euroa.

Vuosikate 774 776 euroa on kunnan kokonaistulorahoitusta kuvaava välitulos. Tuloslaskelmassa vuosikatteen tulisi kattaa poistot eli pitkävaikutteisten tuotannon tekijöiden käytöstä aiheutuneet kustannukset. Rahoituslaskelmassa vuosikatteen riittävyttä arvioidaan ensisijaisesti investointien ja lainanlyhennysten suhteen. Vuonna 2023 vuosikate on käytännössä poistojen suuruinen.

Tilikauden tulos on 26 331 euroa ylijäämäinen. Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan vapaaehtoisia varauksia tai omaa pääomaa. Tilikauden tulos siirretään taseeseen ja se kerryttää yli-/alijäämää. Terveessä taloudessa tilikauden tuloksen tulisi riittää lainojen lyhennyksiin ja mielellään osittain tai kokonaan uusiin investointeihin. Ylijäämän ollessa pieni näin ei toteudu, mutta kassavarat riittävät lainojen lyhennyksiin ja investointeihin vuonna 2023.

Taloussuunnitelma, jonka osa tuloslaskelma on, ei ole periaatteessa kuntalain (410/2015) 110 § 3 momentin mukainen, koska se ei ole kolmen vuoden suunnitelmakaudella tasapainossa tai ylijäämäinen. Vuosiin 2023–2025 liittyy kuitenkin hyvinvointialueuudistuksen vuoksi merkittävää epävarmuutta. Uudistus mullistaa kuntien rahoitusjärjestelmän, kun suuri osa verotuloista ja valtionosuuksista siirretään hyvinvointialueiden rahoittamiseen. Suunnittelukauden alijäämä -519 616 euroa on maltillinen suhteessa kunnan talouden kokoon tai taseeseen kertyneeseen ylijäämään.

TULOS LASKELMA	TP 2020 Euroa	TP2021 Euroa	TA2022 Euroa	TA 2023 Euroa	TS2024 Euroa	TS2025 Euroa
Toimintatuotot yhteensä	3 045 958	3 051 258	3 072 773	2 722 867	2 581 267	2 581 267
Myyntitulot	1 342 430	1 155 599	972 113	872 673	872 673	872 673
Maksutulot	410 143	507 854	653 620	44 795	44 795	44 795
Tuet ja avustukset	235 197	354 308	317 371	248 985	176 185	176 185
Muut toimintatulot	1 058 188	1 033 497	1 129 669	1 556 414	1 487 614	1 487 614
Toimintakulut yhteensä	-15 335 420	-15 868 924	-17 421 212	-6 843 070	-6 835 939	-6 951 320
Henkilöstökulut	-6 907 452	-6 923 566	-7 777 400	-3 553 290	-3 597 169	-3 712 550
Palvelujen ostot	-6 591 269	-7 383 996	-7 987 789	-2 032 445	-1 992 345	-1 992 345
Ain. tarv. ja tavarat	-1 007 734	-976 499	-1 029 035	-837 750	-837 750	-837 750
Avustukset	-577 567	-344 434	-369 550	-177 600	-177 600	-177 600
Muut toimintakulut	-251 398	-240 429	-257 438	-241 985	-231 075	-231 075
Toimintakate	-12 289 462	-12 817 666	-14 348 439	-4 120 203	-4 254 672	-4 370 053
Verotulot	5 801 568	6 709 919	5 887 000	3 862 000	3 556 000	3 676 000
Kunnallisvero	3 673 690	3 738 546	3 701 000	1 920 000	1 747 000	1 816 000
Kiinteistövero	421 477	459 822	449 000	463 000	463 000	463 000
Yhteisövero	1 706 401	2 511 551	1 737 000	1 479 000	1 346 000	1 397 000
Vallionosuudet	8 818 887	8 754 402	8 367 989	904 979	1 024 000	1 045 000
Sos. ja terv. toimi						
Opetus ja kultt.						
Yleinen						
Harkinnanvarain.						
Rahoitustulot ja -kulut	233 571	267 656	248 000	128 000	140 500	147 000
Korkotulot	70 100	68 906	70 000	10 000	10 000	10 000
Muut rahoitustulot	248 241	253 669	239 000	239 000	239 000	239 000
Korkokulut	-63 880	-53 781	-60 000	-120 000	-107 500	-101 000
Muut rahoituskulut	-20 890	-1 138	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Vuosikate	2 564 564	2 914 311	154 550	774 776	465 828	497 947
Poistot ja arvonalent.						
Suunn. muk. poistot	-924 153	-926 918	-785 095	-748 445	-758 090	-751 632
Arvonalentumiset		-642 948				
Satunnaiset erät						
Satunnaiset tuotot						
Satunnaiset kulut						
Tilikauden tulos	1 640 411	1 344 444	-630 545	26 331	-292 262	-253 685

5 Investointiosa

Investointiosassa esitetään investointeja koskevat tavoitteet, hankkeiden kustannusarviot ja niiden jaksottuminen investointimenoina suunnitteluvuosille sekä investointiin saatavat rahoitusosuudet ja muut tulot.

Investointiosassa valtuusto hyväksyy kustannusarviot, määrärahat ja tuloarviot hankkeille tai hankeryhmille. Hankkeet ja hankeryhmät voidaan ryhmitellä tarvittaessa toimielimittäin ja tehtävittäin. Investointiosa on sitova valtuustoon nähden hankkeittain nettomääräisenä. Usealle vuodelle ajoittuvassa investointihankkeessa valtuusto voi antaa hankkeen perusteluissa hankevastaavalle toimivaltuuden tarkistaa hankintamenon jaksottamista myöhemmin eri vuosien kesken kokonaiskustannusarvion rajoissa, jos hankevastaava tätä hakee.

Jos investointeja on rahoitettu esimerkiksi leasingilla tai elinkaarimallilla, vuokratuloja ei merkitä investointiosaan vaan käyttötalouteen. Talousarviossa on huomioitava myös kuntakonsernin vastuut ja veloitteet, jolloin ko. hankkeet kuvataan tekstiosassa ja arvioidaan kokonaisvastuut, joihin kunta sitoutuu. Investointien aktivointiraja on 10 000 euroa, jota pienemmät hankinnat merkitään pääsääntöisesti käyttötalouspuolelle.

Vuonna 2023 investointimääräraha on nettomääräisesti 631 850 euroa. Vuoden 2022 talousarvion alkuperäinen investointimääräraha oli 740 530 euroa, mutta monitoimitalon sadevesi- ja iv-järjestelmän peruskorjaus tulee siirtymään osin vuodelle 2023. Tästä syystä vuoden 2022 investoinnit tulevat toteutumaan suunniteltua pienempänä ja monitoimitalon remontti näkyy investointina myös vuonna 2023. Suunnitelmavuosien investointitaso on laskeva, mutta käytäntö on osoittanut, että kaikkia investointeja ei osata suunnitella kolmea vuotta eteenpäin. Myös vuonna 2023 toteutettava vesi- ja viemäriverkon digitointi ja samalla tehtävä korjaussuunnitelma tulevat aiheuttamaan vesi- ja viemäriverkon korjausinvestointeja tuleville vuosille, mutta niiden aikataulutusta tai kustannusarviota ei ole vielä tehty. Rautavaaran kunta on investoinut runsaasti menneinä vuosina. Esimerkiksi vuosina 2017–2015 investoinnit olivat 1 446 512 euroa, 1 822 798 euroa, ja 3 163 748 euroa. Investointitason tulee kuitenkin tulevina vuosina vastata kunnan maksukykyä niin, että investoinnit pystyttäisiin kattamaan suurelta osin tulorahoituksella.

Kaikkiin investointisuunnitelmahankkeisiin saatavat avustukset ja muu ulkopuolinen rahoitus tulee selvittää ja mahdollisuuksien mukaan hakea, jolloin investoinnin nettokustannus jää pienemmäksi kuin investointiosassa on arvioitu.

Kunta on budjetoinut ensi vuodelle tonttien myyntituloja 10 000 euroa, ja sama tavoite on asetettu myös suunnitelmavuosille 2024–2025. Investointisuunnitelmaan on varattu myös kiinteistöjen lämpöliittymismaksuihin 13 200 euroa vuoteen 2024 saakka, jolloin maksut päättyvät. Myös Metsäliitto-osuuskunnan korkotulo näkyy investointiohjelmassa investointina kaikkina suunnitelmavuosina, sillä korkotulo sijoitetaan lisäosuuksiin kasvamaan korkoa korolle, eikä tulouteta pankkitilille.

Kunta investoi myös automaattiseen tietojenkäsittelyyn liittyviin laitteisiin ja tekniikkaan, tietokoneisiin ja mobiililaitteisiin sekä ohjelmistoihin eri palvelualueille. Nämä investoinnit ovat kuitenkin rahamääräisesti varsin pieniä.

Vuonna 2023 aloitetaan Saarelan sillan uusiminen. Silta kuuluu yksityiselle tiekunnalla ja yksityistie voi olla oikeutettu tukiin, joten vuonna 2023 tehdään selvitykset, ennakkovaikutusten arviointi ja suunnitelma sillan uusimiseksi ja varsinainen rakennustyö jäänee vuodelle 2023. Kuntalaisia tullaan osallistamaan Saarelan sillan suunnittelutyöhön.

Kiparin ulkoilualueen ja Jokisuunniemen ynnä muiden matkailuun sopivien lähivirkistysalueiden kehittämiseksi matkailua ja matkailuliiketoimintaa palvelevaksi tullaan edistämään mahdollisuuksien

mukaan vuonna 2023. Jokisuunniemen venevalkaman ja uimarannan alueelle on suunniteltu toteutettavaksi myös sähköt vuonna 2023.

Välituntialuetta ja Ollinpuistoa on tarkoitus kehittää ja huoltaa vuonna 2023 johon on varattu rahaa 15 000 euroa. Vuodelle 2024 on suunniteltu laajempaa leikkiuistoremonttia, johon on varattu rahaa 50 000 euroa. Myös huoneistoremontteja tehdään tarpeen mukaan ja siihen on varattu rahaa 55 000 euroa.

Rautavaaran kunta liittyy myös Monetra Pohjois-Savo Oy:n osakkaaksi (3 000 euroa), mikä mahdollistaa taloushallinnon palvelujen ostamisen in-house hankintana.

Rahamääräisesti merkittävin investointi ensi vuonna on monitoimitalon sadevesi- ja ilmanvaihtojärjestelmän peruskorjauksen loppuunsaattaminen. Peruskorjaus on yhdistetty aurinkosähkön talteenottohankkeen (Hinku-hanke) kanssa. Peruskorjaus ei toteudu loppuun asti vuonna 2022, joten vuodelle 2022 varatut määrärahat siirtyvät osittain vuodelle 2023. Myös muiden kiinteistöjen ilmanvaihtoon tehdään suunnittelukaudella korjauksia yhteensä ainakin 30 000 eurolla, jotka tähtäävät kiinteistöjen käyttöään jatkamiseen ja sisäilmanlaadun parantamiseen.

Kaavateiden suunnitteluun, peruskorjaukseen ja valaistukseen on suunniteltu määrärahaa yhteensä 310 000 euroa vuosille 2023–2025.

Vesi- ja viemärlaitos on kirjanpidollisesti eriytetty oma taseyksikkönsä, joten siksi myös sen investoinnit on eritelty muista kunnan investoinneista. Vesi- ja viemärlaitoksen kiinteistösulkujen uusimiseen on varattu 10 000 euroa vuodelle 2023 ja 2024 ja vesi- ja viemäriverkon uusimiseen ja korjaussuunnitelman tekemiseen on varattu vuodelle 2023 30 000 euroa. Laadittava korjaussuunnitelma ja vuonna 2023 toteutettava vesi- ja viemäriverkon digitointi paljastavat vesi- ja viemäriverkon korjausinvestointitarpeet tuleville vuosille, eikä niitä ole vielä aikataulutettu tai budjetoitu investointiohjelmaan.

Vuonna 2022 kaavoitetuille Jokisuunniemen tonteille tullaan rakentamaan vuosina 2023–2024 tarvittava vesi- ja viemärlaitoksen infra. Samassa yhteydessä tehdään tarvittavat päivityksen myös Kiparin alueen viemäriverkostoon.

Investointiohjelma

Investoinnit yhteensä:	Käyttö 2022				
	TA 2022	22.11.2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Menot	838 350	173 503	681 850	559 350	222 846
Tulot	97 820	48 853	50 000	85 000	10 000
Netto	740 530	124 650	631 850	474 350	212 846

Investointiohjelma Kunnanhallitus ja lautakunnat	Käyttö 2022				
	TA 2022	22.11.2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
009000 Tonttien myynti					
Menot					
Tulot	5 000	11 960	10 000	10 000	10 000
Netto	-5 000	11 960	10 000	10 000	10 000
009253 Liikuntapaikat Jääkiekkokaukalo					
Menot	8 000	5 727			
Tulot / mahdollinen avustus 30%	2 400				
Netto	5 608	5 727			
009042 Tietokone- ja mobiililaittehankinnat					
Menot	11 500	11 196	16 000	5 000	5 000
Tulot					
Netto	11 500	11 196	16 000	5 000	5 000
009058 Ohjelmistohankinnat (työajanseuranta, asiahallintajärjestelmä, F-secure lis.) hallinto					
Menot	2 000	1 428			
Tulot					
Netto	2 000	1 428			
009353 Koulun kotitalousluokan kalustohankinnat					
Menot		747			
Tulot					
Netto		747			
009236 Saarelan silta					
Menot			20 000	200 000	
Tulot / mahdollinen avustus				75 000	
Netto			20 000	125 000	
009010 Kiinteistöjen lämpöliittymismaksut/RLO					
Menot	13 200	12 650	13 200	13 200	
Tulot					
Netto	13 200	12 650	13 200	13 200	
009354 Koulutoimen AV-laittehankinnat					
Menot	6 500	5 625			
Tulot					
Netto	6 500	5 625			
009037 Virastotalon LAN ja wlan uusiminen					
Menot			15 000		
Tulot					
Netto			15 000		
009357 Päiväkodin kaappisängyt					
Menot			13 500		
Tulot					
Netto			13 500		
009258 Välituntialueen/puiston uudistaminen					
Menot			15 000	50 000	
Tulot					
Netto			15 000	50 000	

Kunnanhallitus ja lautakunnat	TA 2022	22.11.2022	TA2023	TS 2024	TS 2025
009022 Monetran osakkeiden osto					
Menot			3 000		
Tulot					
Netto			3 000		
009317 Päiväkodin wc-remontti					
Menot		7 677			
Tulot					
Netto		7 677			
009200 Metsäliitto osuuskunta lisäosuudet					
Menot	1 150	0	1 150	1 150	1 150
Tulot					
Netto	1 150	0	1 150	1 150	1 150
009266 Kiparin ja Jokisuunniemen ym. lähivirkistysalueiden kehitt.					
Menot	30 000	0	30 000		
Tulot					
Netto	30 000	0	30 000		
009324 Huoneistoremontit					
Menot	55 000	5 514	55 000	55 000	55 000
Tulot					
Netto	55 000	5 514	55 000	55 000	55 000
009323 Kirjaston valaisimien uusiminen					
Menot	10 000	0			
Tulot					
Netto	10 000	0			
009322 Kirjaston pintaremontointi					
Menot				20 000	
Tulot					
Netto				20 000	
009234 Ajoneuvoinvestoinnit					
Menot	13 000	10 227			
Tulot					
Netto	13 000	10 227			
009011 Jokisuunniemen sähköliittymä					
Menot			15 000		
Tulot					
Netto			15 000		
009312 Monitoimitalon sadevesi- ja iv-järjestelmän peruskorjaus sekä Hinku-hanke					
Menot	555 000	1 262	370 000		
Tulot	40 000	0	40 000		
Netto	515 000	1 262	330 000		
009267 Kaavateiden suunnittelu ja peruskorjaus					
Menot	10 000	0	10 000	100 000	100 000
Tulot					
Netto	10 000	0	10 000	100 000	100 000

Kunnanhallitus ja lautakunnat	TA 2022	22.11.2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
009242 Kaavatiet katuvalot					
Menot	20 000	0	20 000	40 000	40 000
Tulot					
Netto	20 000	0	20 000	40 000	40 000
009255 Kiparin näköalatorni					
Menot	64 000	99 703			1 696
Tulot / mahdollinen avustus	50 420	36 893			
Netto	13 580	62 810			1 696
009326 Kiinteistöjen sisäilmanlaadun parantaminen / IV-remontti					
Menot	15 000	0	15 000	15 000	
Tulot					
Netto	15 000	0	15 000	15 000	

Investointiohjelma	Käyttö 2022				
Vesi- ja viemärilaitos	TA 2022	22.11.2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
009813 Ylävesisäiliön kattoremontti					
Menot	4 000	0			
Tulot					
Netto	4 000	0			
009801 Viemäriverkoston viemärikaivojen uusinta					
Menot	10 000	6 185			
Tulot					
Netto	10 000	6 185			
009840 Kiinteistösulkujen uusinta					
Menot	10 000	5 561	10 000	10 000	
Tulot					
Netto	10 000	5 561	10 000	10 000	
009800 Vesi- ja viemäriverkoston uusiminen					
Menot			30 000		
Tulot					
Netto			30 000		
009817 Vesi- ja viemäriinjojen digitointi					
Menot			10 000		
Tulot					
Netto			10 000		
009819 Jokisuunniemen ja Kiparin tonttien infra					
Menot			20 000	50 000	20 000
Tulot					
Netto			20 000	50 000	20 000

6 Rahoitusosa

Talousarvion rahoitusosassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Rahoitusosa esitetään vähennyslaskukaavan muodossa. Välisummana esitetään Toiminnan ja investointien rahavirta. Ylijäämäinen välisumma osoittaa, että investoinnit rahoitetaan kokonaisuudessaan tulorahoituksella, investointien rahoitusosuuksilla ja omaisuuden myynnillä. Alijäämäinen välisumma osoittaa määrän, joka on rahoitettava pääomarahoituksella. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Mainitun välisumman ja rahoituksen rahavirran yhteen laskettu määrä osoittaa budjetoitujen rahavirtojen kokonaisvaikutuksen kunnan maksuvalmiuteen.

Rahoituslaskelma on keskeinen osa kunnan talousarviota ja tilinpäätöstä. Sen avulla kootaan tulorahoitus (käyttötalous netto), investoinnit sekä pääomarahoitus (lainojen lisäykset ja lainojen lyhennykset) yhteen laskelmaan.

Rautavaaran kunnan toiminnan ja investointien rahavirta oli vuonna 2017 ylijäämäinen ensimmäistä kertaa sitten vuoden 2010 tilinpäätöksen. Toiminnan ja investointien rahavirta on ollut sen jälkeen positiivinen (ylijäämäinen), mikä tarkoittaa, että toteutetut investoinnit on rahoitettu kokonaan tulorahoituksella, ei velanotolla. Vuoden 2022 talousarviossa toiminnan ja investointien rahavirta oli negatiivinen, mutta tulee kuitenkin toteutumaan talousarviota parempana ja ylijäämäisenä. Vuoden 2023 toiminnan ja investointien rahavirta on noin 143 000 euroa ylijäämäinen.

Vuosi 2017 oli ensimmäinen sitten tilinpäätöksen 2012, milloin kunnan pitkäaikaiset lainat vähenevät, eli velkaantumisen laski. Siitä lähtien pitkäaikaiset lainat ovat vähentyneet joka vuosi ja talousarviovuonna 2023 pitkäaikaiset lainat vähenevät edelleen. Taloussuunnitelmakauden vuosina 2023–2025 ei arvioida otettavan ollenkaan uutta lainaa, vaan kokonaislainamäärä laskee vuosittain pitkäaikaisten lainojen vähennyksen myötä.

Rahoituslaskelmaan ei ole muutettu vuoden 2022 talousarviotietojen osalta investointien ja lyhytaikaisten lainojen osuutta. Tiedossa kuitenkin on, että vuodelle 2022 talousarvioon varattua 1 000 000 euron lyhytaikaista lainaa ei tulla nostamaan, sillä suunnitellut investointimenot tulevat olemaan pienemmät kuin vuoden 2022 talousarviossa on arvioitu, jolloin lainarahalle ei ole tarvetta.

Vuoden 2023 talousarvion vaikutus kunnan maksuvalmiuteen on noin -663 000 euroa negatiivinen, mutta kunnan kassatilanne on mm. hyvien vuosikatteiden ja viivästyneiden investointimenojen vuoksi poikkeuksellisen hyvä, ja kunnan maksuvalmius jää rahoituslaskelman mukaan edelleen hyvälle tasolle. Vuosien 2024 ja 2025 kunnan maksuvalmiuden ja kassatilanteen muutokset ovat rahoituslaskelman mukaan myös negatiiviset, mutta ennusteen mukaan kunnan maksuvalmius laskee vasta vuonna 2025 tasolle, jolle se tulee jatkossa vakiinnuttua.

RAHOITUSLASKELMA	TP2020	TP2021	TA2022	TA2023	TS2024	TS2025
Toiminnan rahavirta	2 499 926	3 080 793	154 550	774 776	465 828	497 947
Vuosikate	2 564 564	2 914 311	154 550	774 776	465 828	497 947
Satunnaiset erät						
Tulorahoituks. korj.erät	-64 638	166 482				
Investointien rahavirta	-799 052	-296 146	-750 930	-631 850	-474 350	-212 846
Investointimenot	-809 432	-335 014	-846 350	-681 850	-559 350	-222 846
Rahoitusos. inv. men.		20 727	90 420	40 000	75 000	
Pysyvien vast. hyöd.	10 380	18 141	5 000	10 000	10 000	10 000
luovutustulot						
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 700 874	2 784 647	-596 380	142 926	-8 522	285 101
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauks. muutokset						
Antolainasaam. lis.						
Antolainasaam. väh.						
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys						
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 432 666	-1 432 666	-1 436 966	-941 266	-508 400	-508 400
Lyhytaik.lainojen lisäys			1 000 000			
Lyhytaik.lainojen väh.						
Oman pääoman muutokset						
Muut maksuvalm. muutokset	-173 010	-81 965	135 014	135 014	135 014	135 014
Rahoituksen rahavirta	-1 605 676	-1 514 631	-301 952	-806 252	-373 386	-373 386
Vaikutus maksuvalmiuteen	95 198	1 270 016	-898 332	-663 326	-381 908	-88 285

7 Talousarvion sitovuus ja toimintavaltuudet

Käyttötalouden osalta meno- ja tuloarviot ovat sitovia valtuustoon nähden tulosalueittain nettomääräisinä. Talousarviovuoden aikana menojen mahdollisesti ylittyessä tai tulojen alittuessa valtuustolle esitettävälle määrärahamuutokselle on esitettävä kate jo valtuustokäsittelyyn.

Investointiosa on sitova valtuustoon nähden hankkeittain nettomääräisenä. Usealle vuodelle ajoittuvassa investointihankkeessa valtuusto voi antaa hankkeen perusteluissa hankevastaavalle toimivaltuuden tarkistaa hankintamenon jaksottamista myöhemmin eri vuosien kesken kokonaiskustannusarvion rajoissa.

Tuloslaskelmaosan osalta valtuustoon nähden sitovia eriä ovat:

- Verotulot

- Valtionosuudet
- Rahoituserät
- Satunnaiset erät, ja
- Tilinpäätössiirrot.

Rahoitusosan osalta valtuustoon nähden sitovia eriä ovat:

- Antolainasaamisten muutokset nettomääräisenä
- Pitkäaikaisten lainojen muutokset nettomääräisenä, ja
- Lyhytaikaisten lainojen muutokset nettomääräisenä.

Kunnanhallitus ja lautakunnat hyväksyvät talousarvioon perustuvat tulosalueensa käyttösuunnitelmat tilikartan tasolla neljä, sekä päättävät talousarvioon varattujen määrärahojen käyttämisestä hallintosäännön mukaisesti.

Lautakunnat myös päättävät tulosalueensa määrärahojen siirrosta ns. tasojen neljä välillä ja tulosalueen tulosvastuullinen viranhaltija kustannuspaikkojen välillä.

Tulosalueen tulosvastuulliset viranhaltijat hyväksyvät käyttösuunnitelmat kustannuspaikkatasolla ja päättävät määrärahojen käytöstä hallintosäännön mukaisesti.

Kunnanhallituksen toimintavaltuudet hallintosäännön 7 §:n mukaisissa asioissa:

1. kiinteän omaisuuden ja rakennusten ostaminen, myyminen ja vaihtaminen 1 000 000 euroon saakka
2. irtaimen omaisuuden ja osakkeiden ostaminen, myyminen ja vaihtaminen 1 000 000 euroon saakka
3. tavaroiden ja palvelujen hankkiminen ja myyminen 1 000 000 euroon saakka
4. rakennusten ja rakennelmien vuokraaminen kunnan käyttöön 1 000 000 euroon saakka
5. lainan antaminen tytäryhteisöille ja muille yhteisöille omat pääomanehtoiset sijoitukset yhtiöihin (mm. osallistuminen osakeantoihin) kunnanvaltuuston hyväksymien omistajapolitiikan linjausten mukaisesti 1 000 000 euroon saakka
6. rakennus- ja laitehankkeiden tarveselvitysten sekä hankesuunnitelman ja kustannusarvion hyväksyminen 1 000 000 euroon saakka
7. rakennus- ja laitesuunnitelmien hyväksyminen 1 000 000 euroon saakka
8. vahingonkorvausvaatimusten ratkaiseminen, kun vaadittu korvaus on enintään 1 000 000 euroa
9. maankäyttösopimusten hyväksyminen kunnanvaltuuston hyväksymien yleisten perusteiden mukaisesti 1 000 000 euroon saakka (MRL 91 b §), kehittämiskorvauksen määrääminen ja sille suoritettava korko (MRL 91 g §)
10. hankkeiden omarahoitusosuuden hyväksyminen 1 000 000 euroon saakka

Hyvinvointilautakunnan toimintavaltuudet hallintosäännön 11 §:n mukaisissa asioissa:

1. tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen palvelualueellaan 200 000 euroon saakka
2. palvelualueen merkittävät sopimukset 200 000 euroon saakka
3. vahingonkorvausvaatimusten ratkaiseminen enintään 100 000 euroon saakka
4. hankkeiden omarahoitusosuuden hyväksyminen 100 000 euroon saakka

Elinvoimalautakunnan toimintavaltuudet hallintosäännön 13 §:n mukaisissa asioissa:

1. tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen palvelualueellaan 200 000 euroon saakka
2. palvelualueen merkittävät sopimukset 200 000 euroon saakka
3. vahingonkorvausvaatimusten ratkaiseminen enintään 100 000 euroon saakka
4. hankkeiden omarahoitusosuuden hyväksyminen 100 000 euroon saakka

5. kiinteän omaisuuden myyminen, ostaminen ja vaihtaminen 100 000 euroon saakka
6. maankäyttö sopimusten hyväksyminen kunnanvaltuuston hyväksymien yleisten perusteiden mukaisesti 100 000 euroon saakka (MRL 91 b §)
7. muun yleisen alueen kuin kadun suunnitelmat, kun suunnitelman kustannusarvio on enintään 100 000 euroa (MRL 90 §)

Perusturvalautakunnan toimintavaltuudet hallintosäännön 15 §:n mukaisissa asioissa:

1. tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen palvelualueellaan 200 000 euroon saakka
2. palvelualueen merkittävät sopimukset 200 000 euroon saakka
3. vahingonkorvausvaatimusten ratkaiseminen enintään 100 000 euroon saakka
4. hankkeiden omarahoitusosuuden hyväksyminen 100 000 euroon saakka

Kunnanjohtajan toimintavaltuudet hallintosäännön 19 §:n mukaisissa asioissa:

1. irtaimen omaisuuden poistaminen tai luovuttaminen käytettäväksi sekä tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen 20 000 euroon saakka
2. vahingonkorvausvaatimusten ratkaiseminen, kun vaadittu korvaus on enintään 10 000 euroa
3. sopimusten hyväksyminen päätäntävaltaansa kuuluvissa asioissa 20 000 euroon saakka
4. hankkeiden omarahoitusosuuden hyväksyminen 5 000 euroon saakka

Hallintojohtajan toimintavaltuudet hallintosäännön 21 §:n mukaisissa asioissa:

1. irtaimen omaisuuden poistaminen tai luovuttaminen käytettäväksi sekä tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen 20 000 euroon saakka
2. sopimusten hyväksyminen päätäntävaltaansa kuuluvissa asioissa 20 000 euroon saakka
3. hankkeiden omarahoitusosuuden hyväksyminen 5 000 euroon saakka

Hyvinvoinnin palvelualuejohtajan toimintavaltuudet hallintosäännön 22 §:n mukaisissa asioissa:

1. palvelualueensa irtaimen omaisuuden poistaminen tai luovuttaminen käytettäväksi sekä tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen 20 000 euroon saakka
2. sopimusten hyväksyminen 20 000 euroon saakka
3. kunnan edustaminen tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa, kun edustettavaan asiaan liittyvä vastuu, arvo tai merkitys on olennainen palvelualueen kannalta
4. hankkeiden omarahoitusosuuden hyväksyminen 5 000 euroon saakka

Rehtorin toimintavaltuudet hallintosäännön 23 §:n mukaisissa asioissa:

1. sopimusten hyväksyminen 5 000 euroon saakka
2. vastualueensa irtaimen omaisuuden poistaminen tai luovuttaminen käytettäväksi sekä tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen 5 000 euroon saakka

Päiväkodinjohtajan toimintavaltuudet hallintosäännön 24 §:n mukaisissa asioissa:

1. sopimusten hyväksyminen 5 000 euroon saakka
2. vastualueensa irtaimen omaisuuden poistaminen tai luovuttaminen käytettäväksi sekä tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen 5 000 euroon saakka

Kulttuuri- ja vapaa-aikakoordinaattorin toimintavaltuudet hallintosäännön 25 §:n mukaisissa asioissa:

1. sopimusten hyväksyminen 5 000 euroon saakka
2. vastualueensa irtaimen omaisuuden poistaminen tai luovuttaminen käytettäväksi sekä tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen 5 000 euroon saakka

Elinvoimajohtajan toimintavaltuudet hallintosäännön 26 §:n mukaisissa asioissa:

1. palvelualueensa irtaimen omaisuuden poistaminen tai luovuttaminen käytettäväksi sekä tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen 20 000 euroon saakka

2. sopimusten hyväksyminen 20 000 euroon saakka
3. kunnan edustaminen tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa, kun edustettavaan asiaan liittyvä vastuu, arvo tai merkitys on olennainen palvelualueen kannalta
4. liike-, teollisuus-, toimisto- ja muiden vastaavien muuhun kuin asuinkäyttöön tarkoitettujen tilojen hallintaan oikeuttavien osakkeiden sekä mainittuun käyttöön, tarkoitettujen rakennusten (ilman maapohjaa) ostaminen ja myyminen 20 000 euroon saakka
5. hankkeiden omarahoitusosuuden hyväksyminen 5 000 euroon saakka

Rakennustarkastajan toimintavaltuudet hallintosäännön 27 §:n mukaisissa asioissa:

1. lupa- ja viranomaisyksikön irtaimen omaisuuden poistamista tai luovuttamista käytettäväksi sekä tavaroiden ja palvelujen hankinta ja myynti 5 000 euroon saakka

Siivouspalvelupäällikön toimintavaltuudet hallintosäännön 28 §:n mukaisissa asioissa:

1. sopimusten hyväksyminen 5 000 euroon saakka
2. vastuualueensa irtaimen omaisuuden poistaminen tai luovuttaminen käytettäväksi sekä tavaroiden ja palveluiden hankkiminen ja myyminen 5 000 euroon saakka

Kunnanjohtajan ja hallintojohtajan toimintavaltuudet hallintosäännön 136 §:n mukaisissa asioissa

1. Kunnanjohtajalla ja hallintojohtajalla on edustaessaan kuntaa tuomioistuimissa oikeus sopia tuomioistuimessa vireillä oleva riita-asia 10 000 euroon saakka

Hallintosäännön 2 §:n mukaan uudet tai laajennettavat palvelut vaativat toimielimen päätöksen talousarviossa annettujen toimintavaltuuksien mukaisesti. Uudet tai Laajennettavat palvelut edellyttävät kunnanhallituksen lupaa, jos niitä ei ole mahdollista hyväksyä talousarvion puitteissa.

Toimintavaltuuksissa mainitut euromäärät ovat ilman arvonlisäveroa.

Hankinnoista on tehtävä aina asianomaisen viranomaisen päätös hallintosäännön ja talousarviossa annettujen toimivaltuuksien puitteissa. Tavanomaiseen työhön kuuluvista hankinnoista ei tehdä erillistä viranhaltijapäätöstä. Tavanomaisiksi hankinnoiksi katsotaan alle 1 000 euron hankinnat tai olemassa olevan puite- tai hankintasopimuksen sisällä tavanomaisen tavaran tai palvelun hankkiminen alle 5 000 euron hankinnoissa tai jo olemassa olevien ohjelmistojen vaadittavat päivitykset alle 5 000 euron hankinnoissa.